

העולם הזה

עורך הסגנון: רב איתן
עורך המערכת: צלמי המערכת: חברי המערכת:
מיכאל אלמוני, יחיאל בשון, ניצה נביל, נורית לביא, רפאל סלע, איתמר עלים, יעקב צילי
סופרי חוק: הווארד גורדון, מונטי נייקובס, נביראל גרונ, מלים מנצור, מורפוס ישראל בע"מ, הפצה: פלם בע"מ

השבועון המצוייר לניפור מציה המערכת והמנהלה: רח' נליקסון 8, תל אביב (ליד תיאטרון "אהל") ת.ד. 134, טל. (מזכיר) 6674

מכתבים

זכור את הקיב

איך כפי מספיק מילים כבדי להודות לכם בשם ילדיו הוותיקים ובשמי על יחסכם הרציני לבעייה הכאובה והיא בעיית השיכון לאמנת הלוחם שני נפל בקרב למען הנגד המולדת (העולם הזה 724). אני מאחלת לעולם הזה שנה טובה ומוצלחת. שנת העצמאות צדק בישראל ובעולם כולו. ידוע, כי העיתונות בעולם הינה אחד הנורמים החשובים ביום ביותר להעלאת הצדק והאמת, ותחלתי היא כי עמלכם לא יהיה לשוא וישא פרי. לא רק למי עני אלא למען כל המשפחות השכולות ממלחמת העצמאות.

בהירה קמחי, ירושלים
העולם הזה שמח על כך שבוע אחר פר' סוט הכתבה, שיגר עוזרו הראשי של ראש האגף, אשר רוזנבוים, תשובה חיובית לאל מנה חיל צה"ל, משה קמחי.

עיראקים ותימנים

אני מודה בהחלט עם דברי מר ניהנסן (העולם הזה 721) ומננה את התנהגותם של הרעיונים. אך אינני מודה בפניתי, ידעו נא הי עיראקים התימנים. לדעתי היה על העולם הזה להעיר כי בישראל ישנם ישראלים, בעיראק ישנם עיראקים, בתימן ישנם תימנים ובסולניה ישנם פולנים. ויש עיראקים ויש עיראקים, יש תימנים ויש תימנים ויש אשכנזים ויש אשכנזים. אין להשמיץ את הכלל ככלל הפרט.

כמו עיני

אין כוונתי לעליב את הקוראה ש. מרים, בעלת הברירה, "שינוי שם" (העולם הזה 724). אבל בריחה זו סיפרו פעמים כה רבות, וכל מספר הוסיף שעה אחת עד כי התהווה זקן. אבי קרא בריחה זו בעתון אנלי בשנת 1920.

אריה גלדסטון, תל אביב

מדוע נמנע ממנה שטרה נוספת?

הארץ

אני מציע לבטל את מרור הארץ או שלא תהי יבנה שניאות גם בעתונכם. מים שכך אל תטיל בהכרז.

משה זאב פלך, תל אביב

הקוראים מוזמנים להטיל מומים גס ב' העולם הזה.

אלמונית

את התמונה הרצופה מצאתי בשרדות הקרן די קומת בתל אביב. כיון שהעזרה קמחה לי, השבתי שלא יהיה בזה מן הוצפה לכבש מעתוני לפרסמה (פניה כה מלכבים שלרעתי אשר להציגה על פני עמודים), ולנסות לשדלה להסיר את מעשה האלמוניות, (לפחות לדיווי).

נח אמסטר, תל אביב

במידה שהן באות רק לשעשע, ובמקור מן באו מחקרים מקיפים יותר: "המהפכה באמצעות הרצח" (העולם הזה 725). "בני המהפכה" (העולם הזה 726).

אלא שהיה לעיני גם צד הפוך: במערכת מצטברות תמונות אקטואליות, שהעניין בהן רב ביותר, בעיקר על מאורעות שהקהל קרא עליהם בעתוני היומיים. האם להדפיס על השבון החומר הכתוב, או לא?

כדי לצאת מן המיצר החליטה המערכת ל' גשת לניסוי חדש. החל מן השבוע ימצאו הקוראים בעתון את המדור במוסף, מדור של תמונות אקטואליות מרכזות יחד.

אחד הצדדים המעוררים של עבודתנו הוא לראות כיצד מועיל פרי ניסוינו המתמידים לא רק לנו, אלא גם לשאר השבועונים, עוזר בואת להעלות את הרמה הכללית.

שני שבועונים, מהם אחד עברי, העתיקו את צורת עמודיהם השני. תשבץ הענק, עד כה אחד הדברים האופייניים להעולם הזה, נתקן בל בשבועון אחר. הוא הדין לגבי חידושי המאורעות שלנו. שהיה אצלנו למסורת רבוע שנתית. סגנון הרפורטג'ה שלנו, שנתקל ב' שעתו בהתנגדות נמרצת, חודר יותר ויותר לעיתונות האוהבת לחשוב את עצמה ל"אח-ראית", ויחד אתו צורת האותיות לכתורות התמונות, שנבחרו בשעתן אחרי השוואה יסודית של הנוגה בחוקי-לארץ ואפשרויותיה של האות העברית.

בשעתו החילונו בניסויים מרוכזים להשי' תמש בצבע נוסף בפנים הגליון. חיש מהר פשט הדבר לשבועונים האחרים. שהחלו מבי ריקים בשלל צבעים. אלא שמסירות טכנית נאלצנו לחדול, לפי שעה, בניסויים אלה. ואז קרה דבר מעצב: בראותם שהבסקנו בני' סויים אלה, חדלו מהם גם שאר השבועונים, אף כי אותן הסיבות טכניות לא חלו עליהם. החל מלפני שבועיים, עם קבלת מכוונת חדשות, ניתנה לנו האפשרות להמשיך בני' סויים אלה. מעניין להוכיח אם הדבר ישפיע גם על שאר העיתונים.

הארץ פפו. ירושלים

העולם הזה מספר 48 יחסתם את הפתגם, "ואהבת לרעך כמוך", לללל, בו בזמן שפתגם זה הוא פסוק מפורש בתורה והלל רק ביאר את הפסוק בפתגם המפורסם. דעלך סני להכרז לא תעביד. מרים הלוי, ראשון לציון

הקוראת הלוי צודקת: "לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני הי" ויקרא י"ט, י"ח.

במו עיני עצה מקצועית

אחד הישראליים, מחנכי בית ספר אמריקאי לטיים, עלה, לראשונה בחייו, לטיסת יחיד. מחששו האתיר פנה למדריך, אמריקאי חביב, ושאל: "אמור נא לי, מה לעשות כני למנוע מעצמי פחד-שואו ב' שעת טיסת-הראשו' נה?"

"פשוט מאד. שחה כוס חלב." "לפני ההמראה או בשעת ההמראה?" "שאל הישראלי." "לא. במקומה" היתה התשובה. "טן א. ב. זוכה בפרס של 1 ל" (ובאחוזים) ההמראות מוצלחות).

מרוקאים

את העולם הזה הנני כורא מדי פעם כאשר אני מקבלו. הוא קשר חביב ביני לבין ארץ ישראל. כמור עתונאי לשעבר (בצורתית כמוכח) חייו בני להביע את הערכתי הרבה לעתונכם. ביחוד מבחינת האיכות המקצועית המעולה והאובולכי טיבית.

אולם בקוראי את רשימותיכם על עיני מרוקו (העולם הזה 693, 699, 700) התאכזבתי לא מעט. איך אפשר היה להדפיס כל כך הרבה טיטיות? ודמני שכוחב הרשימות הנ"ל לא רק שאינו מכיר את הסרובלימה אלא שהוא גם יקה בלל דעות משונות ומזויזפות. מה פתאום היתה צריכה עיני נת ישראל לשתף את קולה לקולם של דירשי עצי מאות מרוקו? האם אפשר לשכות שאותם ערביי מרוקו שגויים לא היהורים שינאת מוות, לא שואה פורמלית אלא פעילה?

הייתי במרוקו בעת התפרצות מלחמת העצמאות בישראל - האווירה היתה מורעלת כלפי יהודים. כדרך מקרה הייתי באגירה ביום בו התפרעו ערביי העיר ביהודים והרנום לעשרות. במקומות שר קרה אותו דבר באותו יום. זה היה לפי זכי נני ביום דיז או 8 בינוי 1948. שבועות אחדים אחרי מרוקו המלחמה בארץ. למי שהיה במרוקו ברור מודע מהתלכים עם סכין ככיס וידועים להשמש בו. זוכרני עור היום את האיומים הרשמיים שהודפסו שחור על נבי לבן ככל עתוני מרוקו כלפי היהודים שיעזו להביע את אהדתם לרצוחים ציוניים - זוכרני את הילדים היהודיים אשר נכחו את העתונים הציוניים או הפיצו את כרוני האצ"ל ברחובות קובלנקה, בירודם שייסבלו קשות באם יתפסו על ידו שומר ואסילו ערבי פשוט. זוכרני, ועור ארץ, שאותם אנשי אולי איתקלל בשפר העולם הזה מרחם על נורמם המר, הם אותם הממזרים מארגני הפעולות האנטי-יהודיות. אין בכלל בדעתי להגן על הקולוניאליזם הצרפתי. אבל דבר אחד ברור לכל יהודי מרוקו: אוי ואבוי לבני ישראל בארץ הזאת כאשר תפסיק צרפת לשלוט בה.

ובכלל: אוי ואבוי למרוקאי האומלל, כי באם תפסיק צרפת, "לרכא" אותו, הפאודלים הערביים ידאנו לנורלו.

ושמא תבינו את שנתת הכרברים של אל-נלאי כלפי הערבים כאשר תדעו שהם חיו במרוקו לפני מאות שנים, עור הרבה זמן לפני שהארץ נכבשה על ידי הערבים.

מקונו שהוצלחתי להעמיד את הבעיה בסקומה הנכונה כלפינו - עומדני לרשותכם המלאה לשם כל הסברות ומסירת פרטים נוספים. חוששני שברור לכם שאיני שולט בשפה העברית. תפסחו נא את השניאות - אני רוצה לציין את העובדה שאינני יהודי מרוקאי אלא צרפתי שהומרו במרוקו במשך 8 חרשים וראה מה שכל אחד אחר היה יכול לראות.

יעקב ברבו, אלג'יר

אין העולם הזה מסכים שדיכוי קולונליזם היה פסול ביחס ליהודים אך הנהו מוסרי ביחס לערבים. לדעתו החמיצה הממשלה הז' דמנות להוכיח בשאלה זו את השתייכותה למרעב ואת אהדתה לשאיפות הקידמה המוצ' דקות של הערבים, אשר בלעדיה לא ייתכן שלום בין העמים.

בן-גוריון והידדים

אני חולק על דעתו של מאיר ילון (העולם הזה 721). לדעתי עלינו לעודד את הילודה במדינתנו אף בתי שכבות העם הרלות. אהנם קשה לניד' ילדים חתן לחץ חומרי. אולם ידוע הוא שילדים נכרלים עוזרים להורים ובכוחות משותפים משרים את מצבם הכלכלי ואת מצבה הערמי של מדינתנו. יוסף מ. שלטר, תל אביב

אהבת רעים

בתשבץ מספר 48 יחסתם את הפתגם, "ואהבת לרעך כמוך", לללל, בו בזמן שפתגם זה הוא פסוק מפורש בתורה והלל רק ביאר את הפסוק בפתגם המפורסם. דעלך סני להכרז לא תעביד. מרים הלוי, ראשון לציון

הקוראת הלוי צודקת: "לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני הי" ויקרא י"ט, י"ח.

הינדוק העידים

העולם הזה (708) קראתי כמדור המכתבים את מכתבו של בן 14 מילניו הארץ המתאונן על אי-יכולתו ללמוד בבית ספר תיכוני מפאת חוסר אמצעים כספיים. אני אינני מילידי הארץ, אלא עליתי לפני שנתיים מבולגריה. עלו להעיר שמאות ואפילו אלפים של בני נוער, עולים הישיש, אינם יכולים להמשיך את לימודיהם בבית ספר תיכוני, לא מפני אי ריעתם עברית (למרותם הם למדו את השפה מהר מאוד), אלא מפני חוסר אמצעים כספיים. כשביל פועל 90-80 ל"י שכר לימוד בתוכו לשנה זה סכום עצום, ועל כל זה הוא לא יכול לשלוח את בנו או בתו ללמוד. אני חושב שנייע התור של הממשלה להתערב ולקבוע שכר לימוד מינימלי לפחות לעולים הישיש וינערים עניים יותר.

הארץ פפו. ירושלים

הקיום, להשלים תוך שלושה ימי עבודה מ' לאכה המתוכננת לשבעה ימים?

בכל זאת לא עלה אף לרגע על דעת מיש' הו שהעתון לא יצא. מדוע? מבחינה מסחרית היה כדאי יותר לדלוג על שבוע, להשתמש במקום זה בנייר כדי לצרף כמה עמודי מוד' עות לגליון ראשי-השנה. בכל זאת קיים איוה חוק אילם: העתון חייב להופיע במועדו. הקורא שהתרגל לקבל ביום ה' את השבון עון המספר לו על מאורעות השבוע, אסור שישבו ריקם.

מן הרגע שהוחלט להוציא את הגליון, ה' הל מרוץ עם הזמן. ביום ה', בשעות הבוקר, מצאו הקוראים את הגליון הפוסק.

במחקרים של דעת הקוראים, שנערכו לפי ני חודשים (באמצעות התלושים שהרגינו קוראים כה רבים) התבלט קו חשוב אחד שהמערכת לא יכלה להתעלם ממ' נז: קוראים רבים הביעו דעה שכדאי לצמצם יותר את ה' תמונות, לתת את ה' חומר קריאה.

התוצאה המיידית היתה שינוי מסוים בתכנון ה' כל ל' צומצמו הרפורטג'ות הקלות בעמודים 8

במידה שהן באות רק לשעשע, ובמקור מן באו מחקרים מקיפים יותר: "המהפכה באמצעות הרצח" (העולם הזה 725). "בני המהפכה" (העולם הזה 726).

אלא שהיה לעיני גם צד הפוך: במערכת מצטברות תמונות אקטואליות, שהעניין בהן רב ביותר, בעיקר על מאורעות שהקהל קרא עליהם בעתוני היומיים. האם להדפיס על השבון החומר הכתוב, או לא?

כדי לצאת מן המיצר החליטה המערכת ל' גשת לניסוי חדש. החל מן השבוע ימצאו הקוראים בעתון את המדור במוסף, מדור של תמונות אקטואליות מרכזות יחד.

אחד הצדדים המעוררים של עבודתנו הוא לראות כיצד מועיל פרי ניסוינו המתמידים לא רק לנו, אלא גם לשאר השבועונים, עוזר בואת להעלות את הרמה הכללית.

שני שבועונים, מהם אחד עברי, העתיקו את צורת עמודיהם השני. תשבץ הענק, עד כה אחד הדברים האופייניים להעולם הזה, נתקן בל בשבועון אחר. הוא הדין לגבי חידושי המאורעות שלנו. שהיה אצלנו למסורת רבוע שנתית. סגנון הרפורטג'ה שלנו, שנתקל ב' שעתו בהתנגדות נמרצת, חודר יותר ויותר לעיתונות האוהבת לחשוב את עצמה ל"אח-ראית", ויחד אתו צורת האותיות לכתורות התמונות, שנבחרו בשעתן אחרי השוואה יסודית של הנוגה בחוקי-לארץ ואפשרויותיה של האות העברית.

בשעתו החילונו בניסויים מרוכזים להשי' תמש בצבע נוסף בפנים הגליון. חיש מהר פשט הדבר לשבועונים האחרים. שהחלו מבי ריקים בשלל צבעים. אלא שמסירות טכנית נאלצנו לחדול, לפי שעה, בניסויים אלה. ואז קרה דבר מעצב: בראותם שהבסקנו בני' סויים אלה, חדלו מהם גם שאר השבועונים, אף כי אותן הסיבות טכניות לא חלו עליהם. החל מלפני שבועיים, עם קבלת מכוונת חדשות, ניתנה לנו האפשרות להמשיך בני' סויים אלה. מעניין להוכיח אם הדבר ישפיע גם על שאר העיתונים.

הארץ פפו. ירושלים

השבועון המצוייר לניפור מציה המערכת והמנהלה: רח' נליקסון 8, תל אביב (ליד תיאטרון "אהל") ת.ד. 134, טל. (מזכיר) 6674

היה זה אחד משפע כרטיסי ראשי-השנה שנשלחו לנו. דומה שזוהי באמת תופעה בל-תירגילה. עד כה לא היה בארץ מנהג לש' לוח כרטיסים מסוג זה לעתונים. ואולי באמת צודק הקורא הארלי וקיימים בינינו מעין יחסי משפחה, ולא רק יחסיים אל מערכת עתון, המוכרת מדי שבוע לקורא גליון מודפס שמחירו 130 פרטות. בין המכרכים: צדקי צאדק, המורה הערבי של כפר טייבה, שמצא חן בעיני קוראים רבים שעה ששימש נושא א' את הרפורטג'ות של "נוער מחפש את המחר", המצטט: "נעזור להפוך את העולם למקום טוב יותר, את החיים ל' דבר יפה יותר..." על כל פנים, מכי ון שלא היתה כל אפשרות טכנית ל' השיב תשובה אי-שית למכרכים, תבוא במקומה תודה כל-לית זה העולם הזה.

שם הלה מן השבוע שעבר את הציון "שנה 15" על השער, מברך את מברכיו. ברכה מיוחדת מגיעה לאורי קיסרי, מיסד העתון לפני שנים כה רבות, שהפך אותו בזאת לשבועון המצוייר החותיק ביותר בארץ.

השבועון הוא עתון יומי היוצא אחת ל' שבוע. הגדרה זו נוצרה על-ידי אחד מאנשי המקצוע, שהתרגו על חוסר-ההבנה הרשמי לגבי צרכיו של העתון השבועי.

גם כיום ישנם רבים - ביחוד במשרדי הממשלה - שאינם מבינים אמיתה זו. כי דמיונם יוצאת המערכת לחופשה ביום ה' כמישי, עם הפועת העתון, והוזרת למשרד כעבור ארבעה או חמשים ימים, נישתת להכ' נת גליון נוסף. חברי המערכת היו שמחים מאוד לוא היה זה כך. לצערם שונה המצב מאד.

אם נתעלם לרגע מעבודות התיכונן והביצוע, המתחילות שבועות, ולפעמים חדשים, לפני הפועת הגליון, הרי העבודה המעשית המאור' מצת לגליון הבא כבר נמצאת בשלב קדחתני ברגע שיוצא הגליון שלפניו. עבודה זו כונו' פה לשורה ארוכה של מועדים קבועים (בש' פת המקצוע: קוים'מתים). ביום מסוים וב' שעה מסוימת חייבות התמונות להיות מפו' חתות, מצולמות, מעומדות, נמסרות למגל' פה, מוכנות לדפוס. אותה שעה חייב החומר הכתוב להיות מוכן במועד מסוים, לעבור במועד מסים את תהליך-השלמה בניי אנשי החקוי, לעבור במועד מסוים את מחלקת ה' כיתוב (הכותבת אותו מחדש), לעבור ערי' כה סופית, להגיע לדפוס.

באופן עקרוני אין, איווא, הבדל רב בין עבודה זו לבין עבודתו של העתון היומי, משפון אף הוא לשורה של "קוים'מתים" על כל פנים, במידה שהדבר נוגע לשבועון לאנשי פורמציה.

כל זה התבלבל בשבוע החגים. משך אר' כעה ימים שבתו אנשי המגלפה, הדפוס, ה' מנגנון המשרדי. כיצד אפשר לקפוץ על כל

727

מלחמת העצמאות

רכבת בריטית עולה באש בדרכה מיפו ללוד.

בימים אלה הופיע הקובץ החים-טורי הראשון של מלחמת ארגוני המחתרת — הפפר דברי הימים ל-מלחמת השחרור (ראה עפרים). איש לא יוכל ליטול לידו ספר זה, להתבונן בו תמונות — שאחדות מהן ניתנות בו עמודים הבאים ברשותה של החוגי אה — מבני שיתעוררו בזמן שוב אי תם הרגשות שתקפוהו כאשר קרא בעתונים על הפעולות עצמן — רני שות של אהבה או שנאה, תמיכה נדי הבת או התנגדות קיצונית. אותם עתה, שלוש ורבע שנים אחר מאורי עות אלמלינה, הגיעה השעה לקבוע באופן אוניקטיבי: מה התהליך שהרי מיל את הנכסים הראשונים של הי הגנה הלאומית עד להתחלתו של הי שלט הסופי של מלחמת המחתרת — הכרות המלחמה הרשמית של אצ"ל עד השלטון הבריטי, הדישום מעטים אחריו שהפיקוד עבר לידו מנחם בגין.

בנין האינטליג'נס הבריטי ביפו מפוצץ בידי חבלנים.

עזית המסך: הפגנה המונית בהנהגת אצ"ל, שתבעה חנינה לשלמה כריוסוף, נתקלה העזרה הראשונה מטפלים בפצוע (למטה מימין). תקופה זו, בה עבר אצ"ל להתקפה

בשרשרת שוטרים ברחוב בן-יהודה. הפסקת נופש בין התנשנות להתנשנות, כשאנטי אחרי שהחוגים האזרחיים התפלגו ממנו, יכולה להיחשב ליום הולדת המחתרת ה"פורשת".

קיום של אצ"ל ולח"י, שראו בהם גורם פורשני ובלתי-אהוד, והיו כאלה שחשבו לחיל-החלוץ של המלחמה. כל עוד לא התנסו גדודינו בקרבות גדולים היתה הפרסטיגיה הקרבית של אצ"ל ולח"י בלתי מפורקת.

אולם בדבר אחד לא היה כל ויכוח: העניו כולו שייך לעבר. עם יציאתם של האגלים והקמתו של צבא עברי הפכו הויכוחים על אצ"ל לחסרי תוכן. לא היה עוד הבל אם מישו היה חבר אצ"ל או חבר חי"ש. בשותפות הגדולה של נושאי הנשק העברי נעלמו המחיי צות של אתמול.

מאת **אורי אבנרי**

שקיבלנו פקודה, בבוקר בהיר אחד ביוני 1948, להכין את נשקנו למערכה ביחידות הארגון הצבאי הלאומי, היה זה כרעם משמים בהירים. אמנם הסתננו גם למחננו שמו" עות שפרצה איוו אייבנה בין הממשלה ובין הנהגת האצ"ל. אולם כל זה היה רחוק. לעומת הסיכויים של קרב אכזרי בצבא המצרי, שעמד להתחדש בתום ההפוגה (הראשונה), נראו אלה לחיילים כקנוניות-הבל של פוליטיקאים שלא תפסו, איך שהוא, שקרה משהו בחזית. מאז פרוץ המלחמה התאסף בגודינו — שנשאו את שם ההגנה — נוער עירוני מכל החוגים. בויכוחים הבטלים במחנה השתקפו כמעט כל ההשקפות — היו ששללו את עצם

עליו כהנהגת המלחמה

כל שוטרי בריטי שיעו, בניגוד לחוקי האנושות התרבותית, להתפרץ ביום הכיפורים אל הכותל המערבי להפריע למתפללים ולחלל את קדושת התפילה - ייחשב **וירשם** ע"י הנוער העברי **כפושע פלילי**.

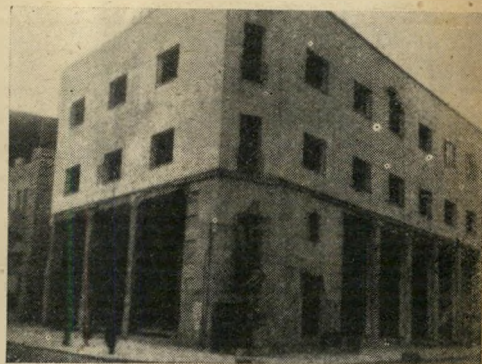
אורת, או עובר אורח, בין מושלמי ובין נוצרי לא יופרע בכואו אל או בעברו את - רחבת הכותל המערבי.

NOTICE

Any British Constable who will commit acts of violence near the Wailing Wall on the Day of Atonement, and in defiance of the moral law of civilized people will disturb the worshippers assembled there and will desecrate the sanctity of prayer, will be regarded and LISTED by the Hebrew Youth as a **CRIMINAL OFFENDER**

Visitors or passers-by, whether Moslems or Christians, will not be disturbed in their approaching or passing the Wailing Wall.

"רק כד": הכרוז בו איים אצ"ל במעשי תגמול אם ימנעו הבריטים בעד תקיעת שופר ליד הכותל המערבי - אחת הפעולות הבלתי-חוקיות המסורתיות של ביתר ואצ"ל.

המשטרה המופצצת: בנין מפקדת ה' בולשח הבריטית במחוז ירושלים (ברחוב ממילא) שהובקע עליידי אצ"ל בשנת 1944.

פה ושם הפגישו אותנו הנתיבות הקרובות ה' מקריות עם יחידות מאורגנות של אצ"ל. הדבר לא נראה עוד מוזר או בלתי-רגיל. ערכנו פטרר לים במרהב רמלה כשאצ"ל התקיף את המקום. כשפלש הצבא המצרי השתתפו בקרב אחד עם יחידות האצ"ל, שהצטרפו לצבא. בפרס ליד בצרון הנינו ליד בית קטן בו שכנה תחנת-איוסף של פצועי אצ"ל, כשהרובשות, העונדות סרטים של "רקידן", עוברות ביניהן.

היה ברור לכל: הויכוח הגדול נסתיים יחד עם הנסיבות ההיסטוריות שהולידו אותו.

בסך הכל, מצב כדתי טבעי. לכן בא לנו ענין אלטלינה כפצצה. היה זה האות הראשון לכן שהאממול פלש להיום, יפלוש למחר. השנ' אות של אתמול, הקנאות של אתמול לא מתו. מישהו שמר עליהן, דאג שתוספנה להתקיים.

כשחזרו החיילים הביתה, בתום הקרבות, מצאו ששום דבר לא נשתנה. ראש הממשלה המשיך לכנות מדי פעם, בנאומו הפומביים, את אנשי אצ"ל כעוכרי ישראל, שתקעו סכין בגב הישוב בשעה שזה לחם בממשל הבריטי. ראש האצ"ל השיב באותה התכיפות כי ראש הממשלה פקד על מערכת ההלשנה והבגידה, בעוד שלאנשי אצ"ל (ואולי גם אנשי לח"י) מגיעה הזכות ה' היסטורית להחשב למגרשי הממשל הבריטי.

הויכוח הפך מר ומורעל יותר ויותר. אחר מאבק ארסי ניתן לאנשי המחתרת (מבלי להז' כיר את שמם) שנפצעו בימי מלחמת העצמאות, לפני קום צה"ל, לזכות באותן הזכויות של פצור עי ההגנה. אולם זכות זו לא ניתנה לנכים של אצ"ל ולח"י שנפצעו תוך ביצוע תפקידיהם, בת' קופת המלחמה באנגלים לפני ה'30 בנובמבר 1947. מפעם לפעם נשמעו תלונות מרות על קר פוח אנשי אצ"ל בשטח השיקום, כמו בשטחים האחרים של הטיפול הממשלתי.

אחת התוצאות היתה כי משוחררי המחתרת, שהקשרים הרעיוניים ביניהם נתרופפו, נשארו מאוחרים במלחמתם להכרה היסטורית. קודוה זו תפסה מקום נכבד במלחמת הבחירות, הוסיפה קולות רבים למפלגה הפוליטית שהוקמה עליידי מפקדי אצ"ל.

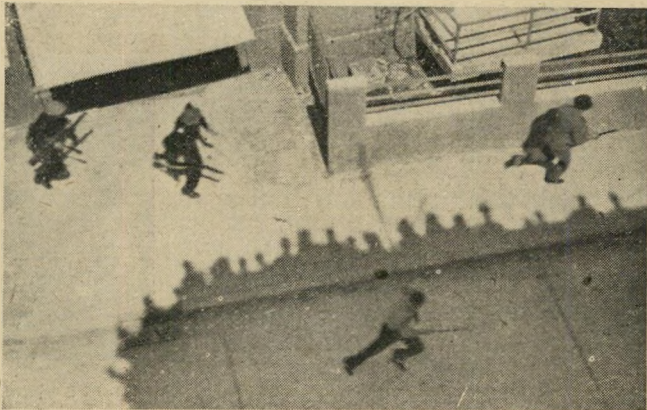
בסך הכל, מצב בלתי-טבעי בראשית תשי"ב, למעלה משלוש שנים אחר פירוק המחתרת.

האם מגיעה לה תורה? אם יבוא כיום אדם לערוך חשבון צלול, בלתי-משוחד, על מ' קומה של המחתרת ה"מפורשת" בהיסטוריה ה' עברית ייתקל במשול: כמעט אי אפשר לגשת לענין באובייקטיביות.

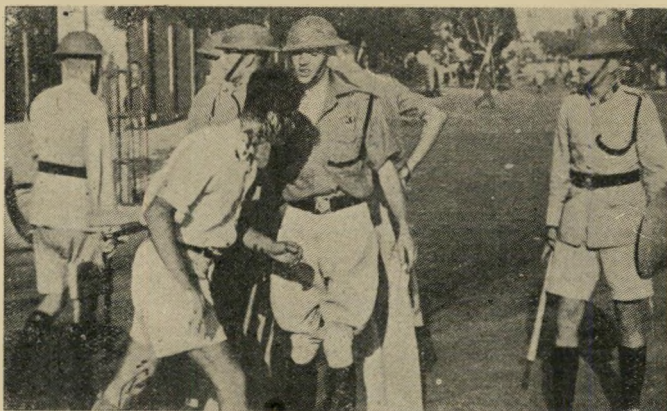
כל צעיר שבדל בארץ היה קשור במלחמת ה' מחתרת, אם לחיוב ואם לשלילה. אלפים היו חברי אצ"ל ולח"י כשליבתם האחרונים, אלפים אחרים עברו דרכם במרוצת השנים, התגייסו

הפעולה הראשונה נגד הממשלה: פיצוץ תאי הטלפונים בתל' אביב היתה הפעולה הראשונה המכוונת נגד הממשלה הבריטית עצמה.

בניוסף נתלה: שוטרים בריטיים מזויינים רודפים אחרי מפגנים. פרשת ב'יוסף גרמה לגיוס ההמוני הראשון לשורות אצ"ל באותם הימים.

אליהם בנעוריהם ופרשו מהם כעבור חודשים או שנים. אלפים אחרים השתתפו בפעולות ה' פלמ"ח והח"י לדיכוי המחתרת, היו חברי ה' הגנה בתקופה שזו התנגדה בתוקף לכל פעולות אצ"ל. כל אלה, וגם אותם שעמדו מן הצד ועק' בו אחרי המאורעות ממרחקיה, גיבשו לעצמם בעצם ימי המאבק דעה ברורה על המחתרת, מבר' ססת על רגשות בלתי-הגיוניים ועל ידיעה בלתי- מספקת של הרקע. דעות ברורות אלה לא נש' תנו כשהאנגלים עזבו את הארץ וניתנה אפשרות לשפוט את המחתרת על פי תוצאותיה.

כל אחד הנו, איפוא, צד בויכוח, בלתי-מתאים במקצת לשים את עצמו כשופט. אולם אין זה תר' רוץ להתחמק מן המשפט. מן הדין שהויכוח ה' גדול לא יישאר פתוח לנצח, כי יסתיים. כמעט כל העובדות ידועות. מנהיגי כל הצדדים גילו את דעתם.

הגיעה השעה לקבוע אחת ולתמיד: מה מקומה של המחתרת בזכרון העם? האם מגיעה לה, במ' אוחר, תודה? או שמא יש לקבל את דעת אורי' ביה המושבעים ולסתום עליה את הגולל כעל רבורה פושעים, מטורפים וחבלנים?

האם נסתיימה מלחמת-המחתרת כנצחון או ב' כשלון? ומדוע?

לא כמפלגתנו שר' לנין. בראשיתו של השבון יש לשים לב לעובדה פשוטה: המחתרת לא היתה גוף שנוצר ברנע מסוים, כשמטרה מ' סוימת וברורה חרוטה על דגלה. להיפך, המח' תרת היתה גוף שהושפע עליידי המאורעות לא פחות מאשר השפיעה עליהם, שהשתנתה במרו' צת המאם עד בלי הכר, שמטרותיה התפתחו ב' מהירות רבה עם חלוף הימים, תוך כדי ויכוח פנימי בלתי-פוסק, ולעתים חריף ביותר.

המחתרת לא דמתה מעולם למפלגתו של לנין, שחתרה בצעדים נמרצים לקראת מהפכה שהיא עצמה תסביע עליה את חותמה. היא דמתה הרבה יותר לכחות המהפכה הצרפתית שדחפו קדימה עליידי המאורעות. לפעמים כמעט בעל כרחם, עד שהשיגו מטרת הרבה יותר קיצונית מאשר חל' מו עליהן בראשית צעדיהם.

הזרוע המזויינת, איך שהוא. הצעדים הראשונים היו שקטים למדי. בארץ היה קיים ארגון של הגנה עצמית. תפקידו היה אחד ויחיד: לשמור על חיי הישוב ורכושו מפני התקפות ערביות. כיוון שהיה ברור כמעט לכל בני הישוב כי פקידים בריטיים רבים נוטים חס' לתנועה ה' לאומית הערבית, בהתאם למסורת שהקולונל ט. אי. לורנס המפורסם הפך אותה לרומנטית, נראה זר ישנים, רובים ארדנים, רימוניידי פולניים שהיו המשתרה הבריטית. לאגור נשק סודי בישובים העבריים כמיוות הנשק היו, לרוב, כמעט מנוח' כות לפי המושגים של היום: כמה אקדחי מאר' זר ישנים, רובים ארדנים, רימוניידי פולניים שהיו מסוכנים יותר למשתמשים בהם מאשר לאויביהם.

ההגנה פובלת: מחסן הנשק הגדול שנתגלה בינור, באשמת מלשין שנאסר אחר' ע"י ההגנה, שוחרר תמורת שחרור אנשיה.

ההגנה פועלת: גשר אלנבי שפוצץ ע"י ההגנה בפעולות המרי.

החומה

אניע בטחון ואנא

בריטניה אסרה מלחמה על עם ישראל! עם ישראל ישיב מלחמה שערה! המרי העברי ימשך! המרי העברי אך החל! המחתרת העברית עומדת איתנה לשירות האומה! הלאה השלטון הנאצי-בריטי!

הלאה בני שיטוס הטמאים מן הארץ הקדושה! י'גור החרבה: עוד נבניך ונבנית! תחי העליה החפשית! תחי מדינת היהודים! תנועת המרי

כ' תשרי תש"ד

ירח הרבש: כרוז זה של ההגנה, המדבר בשם "המחתרת העברית", מסמל את המפנה הגדול שחל בסוף 1945, כשההגנה, אצ"ל ולח"י התאחדו ב"תנועת המרי העברי", בהד' רכת ההגנה. אחד התועמלנים החזקים להסכם זה היה ד"ר סנה, שכתב: "אני חושב את העובדה שהמפלגה וההנהלה דוחים את ההס' כס לפשע". ההסכם אושר למרות התנגדות השמאל, גרם לשיתוך פעולה שנמשך כמה חדשים. הפעולה הראשונה היתה שחרור ה' עצורים בעתלית. ההסכם בוטל כעבור חד' שים ע"י דוד ב'גוריון בכבודו ובעצמו.

ירדה יד חזקה על חוגים אלה. חבריהם נאסרו והוי אשמו בהשתתפות ברצח, זוכו אחרי משפטים מייג עים, בהם נמצאו תחילה חייבים, פרשת המשפט (ש) רבים קוראים לו עד היום „עלילת דם“ הרעיל לח לוסין את האוירה, פלס את הדרך להתפתחות הבאה של המחנרת.

גם היהודים יורעים ללחום. באפריל 1936 פרץ „המרד הערבי“ — מאורעות הדמים החזקים והממושכים ביותר בתולדות הישוב. משך שלוש שנים שטפה העליה מגרמניה, פרי עלייתו לשלטון של היטלר, את הארץ. בני עליה זו „ההמשיחית“ הי ביאו עמם הון ניכר ואוצר גדול של נסיון חרשתי ומסחרי. הסימנים הראשונים של תעשייה עברית ביצו בצו. אחוזה אימה ראו הערבים כיצד הופך הישוב העברי, לנגד עיניהם, ל„מדינה בדרך“, כיצד אובדות תקוותיהם האחרונות להפוך את הארץ למדינה ער בית עצמאית. מחנה גדול והולך התקבץ מסביב לי מופתי, ערץ העם, ששיכנע אותו כי הגיעה השעה לעשות נסיון נועז ואחרון לבלום את התפתחות הי ישוב לפני שיהיה מאוחר. החיים הערביים שבתו בי ערים, בהרים קם דור שלם של מנהיגי כנופיות — אבירורה, עבדלראזק, קאוקגי. אבירות הישוב הגי עו למדמים שנראו כעצומים.

בישוב פרץ ויכוח נסער כיצד להגיב. ההנהגה הי ציונית יצרה את הסיסמה שסביבה נקבעו החזיתות: „הבלגה“. לא היתה זאת התנגדות פסיבית, ברוח גאנדי. הקו היה: להתגונן באופן סטאטי מפני כל התקפה ערבית, לא להגיב בהתקפות צבאיות נגדיות, אלא בהמשך מפעל הבנין, הקמת משקים חדשים. העקרון המוסרי: אין לפגוע בערבים, באשר הם ערבים, אלא אך בערבים המבצעים את מעשי התוקף פנות.

הקו הזה, שנבע ממסורת ההגנה, התאים לרוב הישוב, להגנה ה„שמאלית“ וגם לחלק האורחי של ההגנה ה„ימנית“, שנשען על בני המושבות. אולם החלק הקיצוני יותר של ה„ימניים“, שנשמע למפלגה הריביוניסטית, לא הסכים לו. התוצאה לא אחרה לבוא: הארגון ה„ימני“ התפלג. בהשפעת הקולונל פטרסון, המפקד הנוצרי של הגדוד העברי במלחמת העולם הראשונה, שביקר או בארץ ודרש את איחוד ההגנות, הצטרפו חבריו האורחיים הקשישים יותר, בהנהגת 18 מפקדים, בראשות אברהם תהומי, להגנה ה„שמאלית“ על פי הסכם שנתן להם (בתיאוריה) חלק מן ההשפעה עליה (באזור תל-אביב: 50%). שרידי הארגון ה„ימני“, רובם ככולם חניכי התנועה הריביוניסטית ומעריצי זאב ז'בוטינסקי, נשארו לבדם, כינו את האורחים בכו

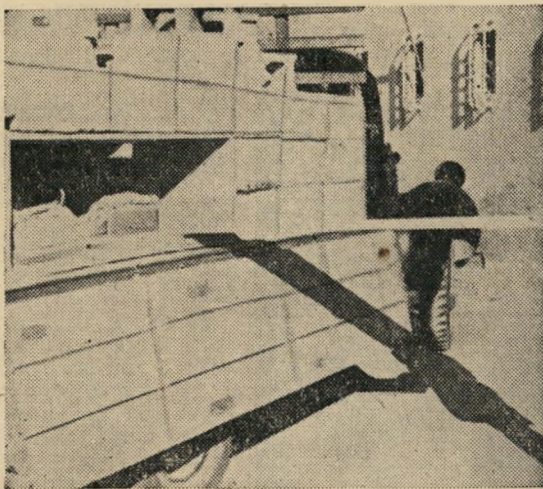

מיבצע נועז: מחטן נשק הרוס במחנה הצבאי הבריטי בסרפנד. על אף כל אמצעי הזהירות הצליחו אנשי המחנרת לחדור לתוך מחנות הצבא.

המבצעים: אנשי אצ"ל, במדי חיילי הדיביזיה המוטטת הבריטית, לפני צאתם להתקפה נועזה על מחנה סרפנד המבוצר מכל הצדדים.

בן ערובה: אחד מחמשת הקצינים הבריטיים, רגע אחד שיחרורו. קצינים אלה נחטפו ע"י אצ"ל כבני-ערובה, אחר שהאנגלים דנו למיתה שנים מחבריהם — מיכאל אשבל ויוסף שמחון — ביוני 1946. המעשה עורר סערה בבית הנבחרים הבריטי, כשהמיניסטר ביקש את החברים להימנע מדיבורים למען לא לסכן את חיי החטופים. באמצעות ישראל רוקח הודיעה ממשלת המנדט כי אשבל ושמיד חון יזכו לחנינה אחר שהקצינים ישוחררו. פרשה זו, שפירושה היה כניעה גלויה וברור רה של הממשלה הבריטית מפני איומי המחנרת, פגעה קשה בפרסטיגיה של הממשלה.

מחבוא מסוכן: המכונית בה הועברו חמשת הקצינים הבריטיים החטופים למקום המחבוא. אחרי שיחרורם העיזו כל החטופים שאמנם נהגו בהם החוטפים ושאר השומרים ב„אדיבות“ רבה.

אחד הקיום המזורים הוא שדוקא זאב ז'בוטינסקי, המפקד הראשון של הארגון הצבאי הלאומי כעבור 15 שנה, גילה בויכוחים הראשונים על ההגנה דעה ספקנית. אמר ז'בוטינסקי: איני מאמין בארגון-ההגנה שאינו כפוף לפיקוד בריטי. לפיכך דרש ז'בוטינסקי להקים יחידה צבאית יהודית, ממלכתית, לובשת מי דים, נתונה למרות הצבא הבריטי, מעין המשך לג' דודים העבריים שהוקמו ביזמתו במלחמת-העולם הי ראשונה. במקום הגנה סודית, רצה ז'בוטינסקי כי הישוב יעמוד על דרישתו להכרה רשמית בזכותו לי מסגרת צבאית גלויה.

דעתו של ז'בוטינסקי לא נתקבלה על-ידי הרוב בקונגרס הציוני, וארגון ההגנה התרחב והתגבש. בני כל החוגים היו חברים בו, ובלטו בו גם אנשים מסוגו של קפטן ירמיהו הלפרין, בנו תכול-הענינים של מיכאל הלפרין האגדתי, (דון קישוט הישראלי), מראשי התומכים באצ"ל כעבור שנים. אולם עצם התפיסה של מבנה ההגנה גרם לריכוז עיקרי בקרי בוצים, ותנועת הפועלים, בהנהגת אישיותו של אליהו גולומב, שקט וצנוע אך בעל כוח-החלטה נוקשה, השתלטה עליו מן הרגע הראשון. לא הושאר כל ספק שההגנה אינה אלא הזרוע המזוינת (אין שהיא) של הנהגת התנועה הציונית, אשר בה הגיעה תנועת הפועלים לכלל השפעה מכרעת.

אט אט נמאס הדבר לחברי ההגנה האורחיים. בשנת 1929 החליטו שסבלנותם הגיעה לגבולה, והם נפרדו מחבריהם, יסדו ארגון משלהם הקרא לעצמו „הגנה לאומית“, וקרא בפי אויביו „הגנה ימנית“, בעוד ש הארגון-האם נקרא על ידו כ„הגנה שמאלית“ ונודע כ„הגנה“ סתם.

העקידה הרעידה את האוירה. הפילוג לא גרם לשנוי רב. גם הארגון הימני לא היה אלא ארגון הגנה. אמנם היו הבדלים מסוימים בתפיסת המושג „הגנה“ — ב-1929 ערכו אנשי ביתר הריביוניסטי תהלוכת-הפגנה בעיר העתיקה של ירושלים, שרתתה בעיני האנגלים וההגנה ה„שמאלית“ הי סיבה לפריצת המאורעות. לעומת זאת טענו אנשי ההגנה ה„ימנית“ שהיו שקר, שבא רק לחפות על כשלונם של ה„שמאליים“ להגן על יהודי חברון ש נשחטו, אולם כל הויכוחים האלה לא סימנו כל חלף קידעות מכריעים. הסיסמה היתה: הגנה. הגורם שמפניו היה צריך להתגונן: החוגים הקיצוניים הי ערביים, בהנהגת חגי אמין. האנגלים הופיעו בחשבון כצד שלישי שאין להתחסן אליו באימון ושאין לגלות לו את הקלפים.

בהגנה ה„ימנית“ לא היו הריביוניסטים אלא אחד השותפים. המפקדים הראשיים היו, בדרך כלל, אזרי חים מתונים יותר. הריביוניסטים הקיצוניים יותר מסוגו של ד"ר אבא אקמאיר, טיפוס רוסי אינטלקט טואלי וממושקף, שהיו מושפעים על-ידי שירי המי שחיית המזוינת של אורי צבי גרינברג, לא מצאו סיפוק בהגנה זו, השתעשעו בחוגי „בריונים“ או „סיקרטיים“ (על שם הקנאים הקיצוניים שגרמו למלחמת האזרחים בירושלים הנצורה בימי טיטוס), שי ערכם הצבאי היה אפס. אולם כשנרצח חיים ארלו-זורוב, הכוכב העולה בשמי מפא"י, ופינה את דרכו לדיד בין-גוריון (עד אז דמות ידועה אך במעט),

מזון המוקד דויד: המעשה שגרם להאשמות ההדדיות החריפות ביותר בין שותפי „תנועת המרי“ בימים ההם.

ההעפלה: מעפיל אלמוני מועבר לאנית הגירוש. ההעפלה, בה החלו אנשי האצ"ל לפני המלחמה בניגוד לרצון המוסדות, הפכה רימי המלחמה ואחיה לנשק העיקרי של ההגנה וגרמה יותר מכל פעולה אחרת לעירי עור האדה הבינלאומית לממשלה הבריטית.

פצצת-החבית: ההמצאה הפשוטה שאיפשרה להעפיל גליל מלא חומר נפץ מעבר לגדרות שהקיפו את הבנינים הבריטיים. היא הובאה בגלוג, שמה ללעג את אמצעי הזהירות.

רויאל היה רחוק מלהיות טרוריסט. גישתו היתה כזו של חייל מקצועי. לא היה לו ספק שהארגון הצבאי אינו יכול להיות אלא זרוע מבצעת של מרות פוליטית. ההבדל בינו ובין ההגנה היה כי זו האחרונה הכירה במרות הסוכנות היהודית, בעוד ש"רויאל הכיר במרות המפלגה הריביוניסטית.

בהנהגתו נערכו ההכנות הראשונות ל"תגובה", סיסתמו ה"חדשה של הארגון. המגמה: לא לחכות להתקפות הערבים, אלא לנקום בהם לפי אותן השיטות, ביתר יעילות. ב"יום הששי השחור", הוא יום 14.11.37, בוצעו הפעולות הראשונות בר"ש שלם, שפשוט במהרה ככל רחבי הארץ. בהמשך פעולות אלה נתפס שלמה בן-יוסף, איש בית"ר ואצ"ל בראש פנה, נשפט ונתלה. אף כי בן-יוסף לא היה איש גדול, ומעשהו היה בלתי-מתוכנן וכמעט ילדותי בביצועו, הפך שמו חיש מהר לסיסמה מלהיבה, שנתנה את הדחיפה האחרונה למהססים. "יום הששי השחור" הוא יום הולדתה האמיתית של המחתרת ה"פורשת".

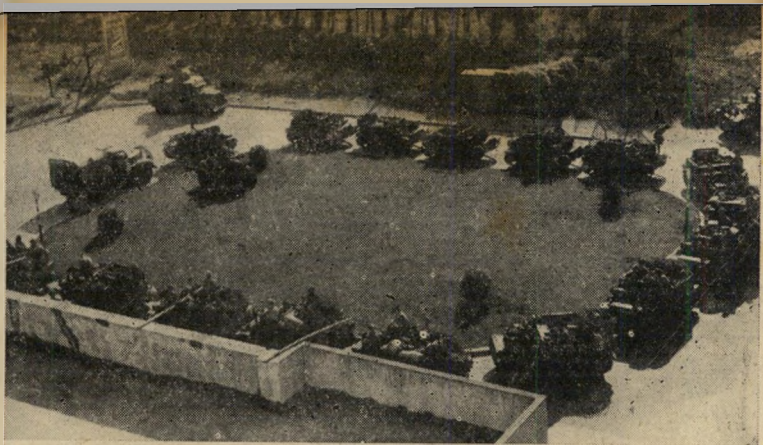
כשיצא רויאל לפאריס כדי להפגש (בפעם הראשונה) עם ז'בוטינסקי, עשה עליו רושם עמוק. איש המעשה השקט והנמרץ, הבטוח בעצמו, הלהיב את דמיונו של ז'בוטינסקי, שהיה יותר בעל נשמה חולמנית של משורר. "אדוני", אמר ז'בוטינסקי, "אני מחכה לו חמש עשרה שנה".

"האויב הוא הערבי." הלך הרוח של הנוער הקיצוני דחף את הארגון קדימה, לא נתן לו לדרוך במקום. ה"תגובה" חזלה לספק אותו. הפעולות עוררו בן בטחון עצמי חדש.

אותה שעה עבר הארגון לפעולה גלויה ראשונה מכוונת נגד הממשלה, שפירסמה את הספר הלבן. הארגון (שפעל אז כבר באופן עצמאי, בלי אישור ז'בוטינסקי), פוצץ תאיטלפונים בערים הגדולות, פגע בכמה מקומות ברכוש ממשלתי. בכל זאת מסמך נות פעולות אלה, שזוררו בשעתו צחוק רב ותלונות מצד היהודים דוקא (שהדוקקו לטלפונים), מפנה רב-משמעות. המטרה נשארה המלחמה בערבים. (חוזר פנימי של אותם הימים נשא את הכותרת: "האויב הוא הערבי.") אך כבר נראתה האפשרות שיש לפגוע בבריטים, כדי להשיג מהם ויתורים, להניע אותם לחידול ממדיניות פרועותיהם ולהפכם שוב בני-ברית כבימי בלפור. ז'בוטינסקי עצמו הסביר שישנן שתי אנגליות — אנגליה הטובה, ירידת היהודים, מסוגם של בלפור וודג'ווד, שנרדמה, ואנגליה רעה, מסוגם של הפקידים בארץ, אנשי לירנס וסטורס.

אולם בינתיים נרקמו תכניות בעלות אמיביות רחבות יותר. בפולין קמו תאים של אצ"ל שהוציאו שני עתונים (לפי הסכם פנימי היה מפקד האצ"ל בארץ נציב ביתר, ואילו נציב ביתר בפולין היה מפקד האצ"ל שם). נולד הרעיון לערוך פעולת-הפגנה עצומה: להעלות רכבות צעירים מזוינים על אניות, להורידם בחופי הארץ, להעמיד את האנגלים בפני עובדה קיימת של קיום צבא עברי. התכנית, הנראית כיום נאיבית במקצת, אך שהרעידה אז את הלבבות המעטים שידעו אודותיה, לא יצאה אל הפועל: הממשלה הפולנית, שהתייחסה אליה באהדה (מתוך רצון להיפטר בצורה אנושית זו מן היהודים) נכנסה לסכסוך הגדול עם גרמניה הנאצית, לא היתה עוד מעוניינת לריב עם האנגלים.

שריד של המאה הקודמת. בינתיים אירעה התפתחות

המצור הצבאי: זחלים ברייטיים ליד בית הבימה. במשך ארבעה ימים הובאו מאתיים אלף תושבי העיר למכלאות. היה זה ניסיון להנהיג שיטה חדשה לדין קצינים בריטיים. שהומצאה ע"י הקציר דל ביותר: ממנהיגי המחותרות נתפס רק יצחק זרניצקי "שמיר", איש-הברזל שנחשב לי עמוד השדרה של לח"י, שהתחפש כרב. מנהיגים אחרים היו בידי המזהים, אך לא זוהו. המצור שגרם סבל רב ל"י שוב, היה מכוון לעורר שנהא למחותרת.

"רק כך"

זוהי ארצנו — הלאה הכובשים הבריטיים. הכרזות שניתלו בתל-אביב על חוטי החשמל, ביום בואם של חברי ועדת החקירה של א"י. בתמונה: בואה של ועדה למלון גת-רימון, ברחוב הירקון. חברי הועדה נפגשו אחרי-כן בחשאי עם מנחם בגין.

פעולה קטנה: תחנת הרכבת ברמלה שפוצצה.

בית-גורדשמיט: פיצוץ מועדון הקצינים הבריטיים בירושלים, מול בנין הסוכנות היהודית. אחר פעולה זו הוסל המצב הצבאי המפורסם — "מיבצע פיל" — שהרס את חי"ה משק של תל-אביב וניתק אותה מן העולם. מפקד הדיביזיה הראשונה הכריז: "הצבא ימשיך בחיפושיו עד שידוכאו הטרוריסטים עד עפר — אפילו אם יארך הדבר שבועות. הטי רוריסטים לא יוכלו להימלט אלא ב"דוך היס ולכך יאג הצ"י. ואילו רדיו לונדון הודיע גלויות: "המש" טר הצבאי לא יוסר כל עוד לא יס גיר הישוב את הטרוריסטים." פעור לה זו, שבאה — כמו כל שאר הפ"עולות שהטילו סבל על ההמונים — לעורר זעם המוני נגד המחותרת, נכ"שלה. עירך סיבת הכשלון: אי נכ"ו נות הממשלה הבריטית לוותר ויתור רים פוליטיים. עד היום שאלה גד"ל לה היא מה היה קורה לו הסכימו האנגלים לתת ל"ד"ר ויצמן את מאה אלף הטרטיפיקטים המפורסמים, יתכן שבמקרה זה היה הישוב מכריח את המחותרת לחזול מפעולותיה (לפחות לכמה שנים), והשלטון הבריטי בא"ר ק"ישראל היה נשאר על כנו עד היום.

ש. ד. (קיצור ל"שמונה-עשרה דרסק") וקראו לעצמם בשם הנהגה "הארגון הצבאי הלאומי בארץ-ישראל". היתאוריה של הארגון נוסחה עליידי מפקדו ה"עליון, זאב ז'בוטינסקי. נקודת-המוצא היתה ההערכה הגדולה אשר ז'בוטינסקי רחש אותה, באופן אישי, עד ליומו האחרון, לתרבות האנגלית. לדעתו של ז'בוטינסקי חיפשו האנגלים שותף מקומי במרחב, ובחורו, כמובן, בשותף שנראה להם חזק ביותר. כיון שהערבים ערכו מדי פעם מאורעות צבאיים, בעוד שהישוב שתק ו"הבליג", האמינו האנגלים ש"הערבים חזקים, הישוב חלש וחסר רוח-קרב. היה צורך — לדעת ז'בוטינסקי — לשכנע את האנגלים שגם היהודים יודעים ללחום, שהם יכולים לגלות כוח חזק יותר מאשר הערבים, ואז יחולו האנגלים לתמוך בערבים, יתמכו ביהודים. על הארגון הצבאי הלאומי הטיל ז'בוטינסקי להוכיח את הדבר לאנגלים.

הנוער הרגיש מצב משפיל. אולם תהיה זאת טעות גדולה לחשוב כי הנוער שהצטרף לארגון הצבאי הלאומי החוש עשה זאת על סמך חשבון פ"ר ליטי הגיוני, או שהתלהב לחישובים הטכסיטיים של ז'בוטינסקי. המניע הנפשי, הגל הרגשי הראשון ש"העלה את הארגון הצבאי הלאומי לגורם בעל כוח, היה עמוק יותר.

עד שנת 1933 היה הישוב קטן, דל אמצעים. הגנה צבאית יעילה, כפי ששתי ההגנות דגלו בה, היתה המקסימום שאפשר היה לחלום עליו. אולם העליה ההמונית והפרחה הכלכלית שינו זאת. הישוב החל מרגיש עצמו כחטיבה עצמאית, מדינה בזעיר-אנופי. איש לא הטיל ספק שההתפתחות תימשך, בקצב ג"ר בר והולך, עד שתקום אומה עצמאית, חזקה, עומדת ב"רשות עצמה.

גל זה של אופטימיות הופרע עליידי המאורעות. הנוער, שגדל בתנאים החודשים, החל מרגיש את ה"מצב כמשפיל: הערבים פעלו, היהודים שתקו. ההגנה הקיימת לא הראתה לו מוצא מן המצב. לעומת זאת נראה המוצא שהוצע בפי הארגון החדש כפשוט וברור, בלתי זקוק לניתוח הגיוני. הארגון לא יצר הלך רוח זה. הוא היה פרי.

"אני מחכה חמש עשרה שנה." אחד הג"צינים האופטימיים של נוער זה היה דויד רויאל, אחד המפקדים של ההגנה ה"ימנית" לשעבר, שעלה במ"הרה לדרגת המפקד הראשי של הארגון הצבאי הלאומי בארץ-ישראל, אחרי שפוטר מפקדו הראשון, משה רוזנברג.

רויאל שהיה אז בן 26, סימל את הארגון של אותם הימים. יליד ליטא, בן מורה ובת-רב, הגיע לארץ בה"י יתו בן 3, גורש עליידי התורכים במלחמת-העולם וחזר בהיותו בן 12. הוא למד בביה"ס תחכמוני ב"תל-אביב, שם לימד אביו, משה רוזנסון, הפך בחור ישיבה, עבר לאוניברסיטה העברית. כשהצטרף לה"גנה היה תפקידו הראשון ללחץ את חללי ישיבת חברון.

הכ"ג'נטים התלויים: פעולת התנמול של אצ"ל שעוררה בשנת 1937 את ההתנגדות החזקה ביותר בגלל טמינת מוקשים ליד הגופות התלויים.

פריצת כלא עכו: שער הברזל שנפרץ ע"י האסירים באחד המיבצעים המופלאים ביותר.

"בווינגראד": אחר פינוי הנשים והילדים הבריטיים הסתגרו בגיטות מרוכזים. הדבר היה יעיל מבחינת השמירה על חיי הבריטים, אך פגע ביותר בפרסטיגיה הבריטית בארץ ובחול. כשהופיע שם הלעג "בווינגראד" נסתם, למעשה, הגולל על האפשי רות של שלטון בריטי סדיר בארץ-ישראל. בתמונה: קהל ירושלמי נאסף ליד המחסומים כדי להוציאם בתרועה עם הסתלק הבריטים.

הרגע האחרון: הזגל הבריטי מורד מן התורן במל חיפה, כשאחרוני השליטים האזרחיים והמפקדים הצבאיים עוזבים את אדמת ארץ-ישראל.

השרידים יוצאים: הכיתות האחרונות של 84,000 החיילים הבריטיים עולים על אניותיהם, בהשאיר מאחוריהם את השאלה: מה היה מקומם האמיתי של אצ"ל ולח"י בהתפתחות המאורעות שגרשה אותם?

חבלה בחו"ל: בנין הצירות הבריטית ברומא שהותקף ונהרס ע"י ש"ל יחי אצ"ל. פגולה זו זרעה בשנתו תדהמה בלב השורות הדיפלומטי הבריטי ומילאה את הכריתות הראשיות בעתוני העולם. אולם התקוות ה גדולות אשר המתחרת תלתה בפעולות באדמת נכר — מלבד רצה ה' לורד מוין — לא נשאו פרי רב. המחחרת בחו"ל נשארה ברוכה בידי חו"בבים, שלא הגיעו לידי ה-מקצועיות הגבוהה שהושגה בארץ כפרי ה' נסיון הארץ והמתמיד.

שניה רצה למנוע חבלה גרמנית באותו נפש, לפני כיבושו חזרה עלידי הבריטים, לפי דעה שלישית סייר בעורף האויב וגילה לאנגלים כי הצבא העיראקי בורח מבאגדאד. לפי סברה רביעית (הנמסרת בספר מלחמת-השחרור) רצה לחסל את חגי אמינן ששהה בבגדאד כשותפו של ראשיד עלי.

בעיראק נהרג יחד עם כמה קצינים אנגלים. האנגלים במקום, שלא ידעו מיהו, קברוהו בשם "בן-משה". אחר מותו נודע להם שמו הנכון, הוסיפו על המצבה את התואר "קפטן". **בין גוריון ושת"ק:** היחסים בין שני הארגונים בארץ נשארו מרים. מרבית אנשי לח"י (כפי שנקרא עתה ארגונו של יאיר) ישבו במעצר, עד לבריחה ההמונית דרך המנהרה האגדתית מלטרון. מצביה-רוח באצ"ל היה ירו, אחרי תקופת ה"הפוגה", רבים מן הוותיקים עזבוהו. מפקדו היה יעקב מרדור (וינארסקי), בן 29, יליד פולין שהע פיל ארצה בהיותו בן 20, היה מפקד אצ"ל באזור פתח-תקוה, עבר קורס של אצ"ל בפולין (בעזרת קצינים פולניים), נלוה אל רויאל בשליחותו העיראקית.

מרדור רצה להמשיך בפעולה לצד הבריטים נגד הנאצים. הוא נכנס למ"מ עם ההגנה בימי אל-עלאמיין כדי לחלק את ה עבודה למקרה של פלישת רומל, אך המו"מ נכשל עקב דרישת ההגנה לחיסול אצ"ל. גם האנגלים לא קיבלו את הצעתו להצניח יחידות-נוקמים של אצ"ל באירופה.

ענין סטרומה, אנית המעפילים שטבעה בים השחור אחרי שלא ניתן לה להגיע לארץ, והשוואה האירופית שהפכה או לעוב' דה ידועה, שיכנעו את מרדור שהגיעה השעה לפעול נגד האנגלים. התכנית הראשונה היתה לחסוף את הצניח העליון, הארוול מק מייקל, לכלאו בתא תת-קרקעי. התכנית הוכשלה, בעיקר עקב הפרת-משמעת פנימית באצ"ל.

גם נסיון אחר, חשוב יותר, נכשל. כמה צעירים, חברי ההגנה, בראשותו של יגאל הורוביץ, צבר נהללי, איש הנוער העובד (וכפי שטוענים: ביוזמתו של משה דיין, איש נהלל), יזמו תנועה לאיחוד כל ארגוני המחחרת, בשם "עם לוחם". הם פנו לבין-גוריון, שלא נתן תשובה סופית, אך נתן להבין כי הוא מוכן לראות ולשמוע. הצעירים שידרו כמה קריאות נלהבות ב' תחנת אצ"ל, הכריזו על איחוד הנוער הלוחם. ואז ירדה עליהם ידו של גולומב, שגרשם מן ההגנה אחרי משפט צבאי. כך גוריון שתק.

מאוחר, התפטר מרדור מתפקידו כמפקד ראשי של אצ"ל, מסר את התפקיד לאדם חדש, עורך-דין ונציב ביתר בפולין, שהגיע זה עתה לארץ כטוראי של צבא אנדרס, שהביא עמו פרס טיגה רבה: מנחם בגין.

החוגים הרעננים דרשו פעולות. עם עלייתו של בגין על הבמה חלה תמורה גדולה. רבים מאלה שפרשו בימי הפילוג חזרו. החל שלב חדש, השלב האחרון של המחחרת שהר ביל למלחמה הגלויה. סיסמתו של יאיר — מלחמה בכובש הזר (הבריטי) — היתה עתה נחלת שתי המחחרות, כשמפרידה ביי ניהן רק ההשקפה על דרכי-הביצוע והמבנה הפנימי: אצ"ל דגל בשיחוק מנגנון השלטון תוך כדי מניעת אבדן חיים ככל האפשר, הוסיף לראות בעצמו צבא-שחרור גרידא. לח"י זילזל בסייגים אלה, האמין במלחמה בלתי-מוגבלת, ובעיקר בהריגת אנגלים, הסלת אימת-מוות על כל חייל וכל אורת בריטי בארץ. בניגוד לאצ"ל ראה את עצמו כמפלגה פוליטית מווינת, החל מגבש אידי-אולוגיה חדשה (אם כי קלושה), המשיך בדרכו של יאיר ברוח "אויבו של אויבי הוא ידידי". אלא שהפעם היו הקריצות מכוונות לא לאיטלקים, שמדינתם התמוטטה, אלא לסובייטים, הכוח העולה.

שלב זה של המלחמה נבע אף הוא מן התמורות החברתיות שחלו בארץ. המורד הוא שגרמו לכך דוקא האנגלים. כשנותקו דרכי האספקה האירופיות עודדו את הקמתה של תעשיה בארץ. גל של עושר הציף את הישוב. רמת-החיה עלתה פלאים. הישוב התפתח, פיתח שרר תים ממלכתיים מסופעים, הפך יותר ויותר עם עצמאי, בסיס יציב לקיום מדינה. קיומו של משטר קולוניאלי נראה יותר ויותר בלתי-טבעי בתנאים אלה. השאלה היתה רק כיצד להשיג את העצמאות, אם בהדרגה או מיד, אם בתחום האימפריה או מחוצה לה, אם בכל הארץ או (המשך בעמוד 12)

נשואה בחובה את השלב הבא של המחחרת. מיד עם הפעולות הראשונות נגד האנגלים נאסר בשדה התעופה בלוד דוד רויאל (שנקרא בשם המחחרת "בח"). במאסר הודה רויאל בגאחה שהוא מפקד אצ"ל. ומקבל על עצמו אחריות למעשיו. האנגלים לא תלוהו, אלא שלחוהו למחנה המעצר בסרפנד. הפיקוד עבר לידי המפקדה, בת ארבעה חברים. ההנהגה המעשית עברה לידי אדם שהיה שונה מאד מרויאל: אברהם שטרן, המכונה "יאיר".

יאיר היה מבוגר בשלוש שנים מרויאל. הוא לא חשב עצמו חייל, כרויאל, אלא מהפכן. אחר נעורים קשים, מבודד ממשפחתו, עלה בן 17 לארץ מפולין, למד בגימנסיה העברית בירושלים. כרויאל הצטרף להגנה ב-1929, אך נסע לאיטליה ללמוד באוניברסיטה של פירנצה. שם ראה מקרוב את משטר מוסוליני, הושפע מן הרוח הכללית ששררה אז באירופה המרכזית. כשחזר לארץ היו השקפותיו מגובשות: בעולם שולט הכוח, מעוט קטן עושה את ההיסטוריה. מקצועו החדש: מהפכן מקצועי.

ראש-הקבוצה בהגנה ה"מניית" עלה במהרה כשקם אצ"ל. אולם בניגוד לרויאל, סרר למשמעתו של ז'בוטינסקי, התיחס שטרן בזולזל גלוי לפוליטיקאים. הדעה שיש לבעוט באנגלים כדי לרכוש את ידידותם נראתה לו מגוחכת. בסוף 1938 נפגש עם ז'בוטינסקי באירופה. הפגישה לא היתה מוצלחת: הצעיר הצנום ואכול הקנאות לא מצא חן בעיני ז'בוטינסקי, חובב המור, ואילו דעותיו של ז'בוטינסקי, הליברלי הבורגני, נראו בעיני שטרן כשריד של המאה הקודמת, מיושנות עד אין גבול. הוא התכוון בשקט לתפוס את השלטון על אצ"ל.

התקפת לב כאמריקה. כשנאסר רויאל נראה לשטרן כי באה שעתו. הוא הגביר את הפעולות נגד האנגלים, הכניס בהדרגה, באופן בלתי-מורגש כמעט, רוח חדשה לארגון. התכנית היתה לשחק, במשך הזמן, את מנגנון השלטון הבריטי. אולם בראשון לספטמבר פרצה המלחמה. לילה קודם לכן נאסרה כל מפקדת אצ"ל על גג ברחוב אהרונוביץ בתל-אביב, הועברה ל' מחנה-המעצר בסרפנד.

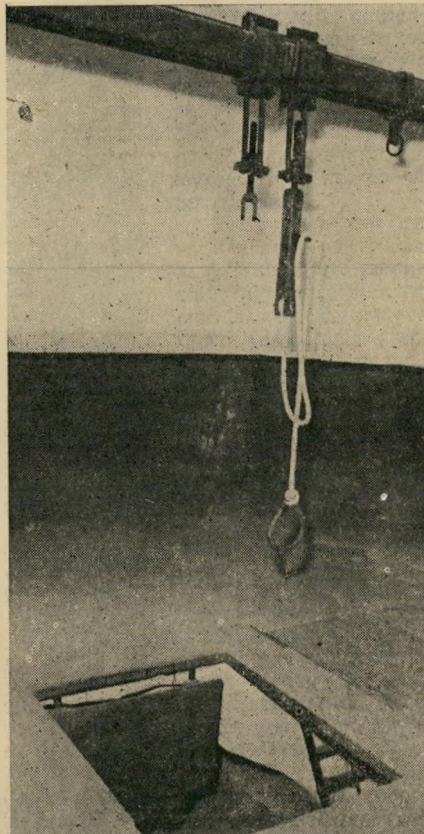
לפי דרישת ז'בוטינסקי הכריז הארגון על "הפוגה" לתקופת המלחמה, מתוך הנחה שאסור להפריע לאנגלים ללחום בהיטלר. כשנודע הדבר לאנגלים שיחררו את רויאל, אחר התערבותו ה' אישית של פנחס רוטנברג.

משך כמה חודשים היה הכל שקט. הארגון עסק בגילוי הגייס החמישי ומחבלים במאמץ המלחמה. ואז עשו האנגלים את טעותם הגדולה: הם שיחררו את יאיר וחבריו.

יאיר יצא ממחנה-המעצר כשמוני וגמור אתו להוציא את רויאל מן האצ"ל. הוא עלה בליות חבריו ליישובת ההנהגה הריבית ז'בוטינסקי, עורר המולה בה פרצה כמעט תגרת ידיים. רויאל, ש' הואשם בשיחוף פעולה עם הבולשת הבריטית תמורת שיחרורו, התפטר. אולם כשנודע הדבר לז'בוטינסקי יצא מכליו, פקד על רויאל לחזור לתפקידו. יאיר לא הכיר בשיבתו של רויאל. האר גון התפלג. כעבור כמה ימים מת ז'בוטינסקי מהתקפת-לב באמי ריקה.

הפירוד חיסל את הארגון כמעט לחלוטין. שרידים נשארו עם רויאל, שהוסיף להטיף ל"הפוגה" למשך המלחמה (פרט להעפלה), שרידים אחרים נשארו עם שטרן, שהקים את "הארגון הצבאי ה' לאומי בישראל", הטיף לגירוש האנגלים מן הארץ ולכריחת ברית עם כל אויבי בריטניה — בעיקר עם איטליה של מוסוליני.

אחרי מותו, "קפטן": שני המנהיגים ירדו מן הבמה כמעט בעת ובעונה אחת. אחר כמה מעשי רצח בתל-אביב שמו האנגלים פרס של 1000 לא"י על ראש יאיר. כעבור כמה ימים מצאו את המחבוא ברחוב מזרחי ב' מס' 8 בתל-אביב. ביום 12.2.41, בשעה אחת בצהריים, הקיפו את הבית, פרצו את הדלת לזירה, מצאו את יאיר בארון, כבלוהו אל כסא, ירו בו בגב. לא ידוע אם הפרס של אף לא"י שולם למישהו או לא. כמה חדשים לפני זה פגע הגורל ברויאל. מותו היה אופייני לו, כפי שסופו של יאיר היה אופייני לזה. כשדפן מרד ראשיד עלי בעיראק ונראה כי המרחב הפול לידי הגרמנים העולים עליו מבגדאד, מדממת ומאל-עלאמיין, התנדב לעזור לבריטים, נסע לעיראק. מטרתו לוטת בערפלי: לסי דעה אמת רצה לחבל בגופת העיראקי שי פול לידי הגרמנים, לפי דעה

הפמל: חבל התליה ודלת-המוות היורדת בעכו.

קור

סרטים

תשי"א: המאזן

בגלל החסכון בנייר פרסמו מרבית בתי הקולנוע בתל-אביב מודעה כללית אשר במרכזה מסגרת גדולה ובה פניות שונות אל הקהל: לנהוג בנימוס ובאדיבות בשעת ההצגות, לא להפריע לסרטים בעבודתם, עצות אחרות ביוזמת העירייה נוסדה ועדה שמטרתה לחקור את בעיית הספרות בכרטיסים; ליד בתי-קולנוע שהכניסה אליו נאסרה לנוער בעת הצגת סרט מסוים עמדה קבוצה של ילדים, הפריעה בשריקות לקהל אשר ישב בפנים; המונים צבאו יום יום על הקופות, נלחמו כחיות פצועות על כרטיסים שחלק ניכר מהם הסתנו החוצה מתחת לדלפק.

כזה היה המצב בתל-אביב, בערים אחרות בארץ, במספר מושבות גדולות. מי אשם? הקהל? בעלי בתי הקולנוע הדואגים לרווחיהם בלבד, לא לשמם הטוב, ממשיכים לפעול כאילו היתה הארץ עדיין דלת-אוכלוסים, עושים לעצמם חשבון פשוט שיותר זול לדחוק את הקהל לשלושה אולמות מאשר ביום מאשר להציג חמש או שש פעמים ביום בפני אולמות פחות דחוסים?

הקולנוע בישראל הפך מקור של פשעים ושחיתות הנוער. ההליכה לקולנוע היתה בדרך-סורית, הישיבה בו בלתי נוחה, מלוח הפרעות, קטטות, דוחק, עצבנות. אבל גם בתוך הבולמוס הנורא הזה הסבו סרטים לא מעטים קורת רוח מרובה, אחים אף היו יוצאים מן הכלל, הפכו יצירות-מופת בעודם באבם. אחרים הכויבו קשות. כמובן. רבים לא היו ראויים לציון כלשהו. אבל בסך הכל היתה העונה מענינת מאד.

סרט בעל רעיון. רנה קלייר הוא אחד הבמאים יחידים

הסגולה שאי אפשר להצביע באצבע מזלזלת על איזה שהוא מסרטיהם: כולם טובים. אבל הסרטים שעשה קלייר מתוך לצרפת — הוא שהיה בהוליווד משך המלחמה — היו פחות טובים מאלה שהפיק במולדתו. כאשר חזר לפאריס הטיל פצצה לעולם הקולנוע: שתיקה תסוגל בפה. קומדיה שהרקע שלה הוא הראינוע בראשית דרכו. בצרפת, קלייר מצא את עצמו שוב. סרטו האחרון, פאוסט, שנכתב על ידו בשותף עם המחזאי הנודע ארמאן (לילות הזעם) סאלאקר, היה יותר מקומדיה רגילה רבת פקחות: היה זה סרט פאציפיסטי, חזק הו מבחינה רעיונית והן מבחינה קולנועית. התפקיד המרכזי בפאוסט, נמסר לשחקן הצרפתי הותיק מישל סימון, שבצע אותו באמנות יוצאת מן הכלל. היה זה המבצע המשחקי הניכר ביותר של העונה, אף על פי שלא היו מעטים ההשיגים של שחקנים אחרים: סאם ג'אפה היה פושע מסוכן ותמים בדרך הפשע. ראלף ריצ'ארדסון היה אב הולדן היו שני פרצופים הוליוודיים מעוררי גועל בשדרת סאנטס קירק דוגלאס היה מחצצר בעל נפש בשירת חייו, ברודריק קרופורד היה מדינאי מכיר ומושחת בכל אנשי המלך

סרט אחר שדן, כמו פאוסט, בפצצה האטומית והרס האדם את עצמו, היה שבעת ימי חודה. הסרט האנגלי הצטיין בשני דברים: שמוש יעיל ביותר במצלמה ובעריכה להשגת מתח בלתי פוסק וחוסר מצפון מחריד. שבעת ימי חודה משך יותר קהל, אבל פאוסט עולה עליו לאין עוררן. כאן סרט בלתי שטחי, עשוי בידי אומנים, וכאן יצירה אמיתית, בעלת רעיונות של עומק, עשויה ביד אמן.

הסרט המוסיקלי: דף חדש. יום אחד בניו-יורק

היה אחד הסרטים המשוכחים של השנה, ואולי החשוב ביותר, מבחינת החידושים שבו. מנקודת מבט טכנית הריהו מהפכני. מעולם לא נראו על הבד מעבר-ריקוד כמו בקומדיה המוסיקלית של ג'ין קלי, סטאלי דונן ולאונרד ברנשטיין. הקטעים המוסיקליים לא היו צילומים של הופעות במה, כמו בכל הסרטים המוסיקליים. השיר, הריקוד הפך חלק מן העלילה. רקדו ברחובות ניו-יורק, והרחובות רקדו עם הרוקדים, הודות למצלמה שבוימה בידיים שמאחוריהן ראש פורה-המצאות.

שדרת סאנטס היה סרט מיוחד במינו מטעם אחר. כתב העולם הזה (680): "משך עשרות שנים הפיצה הוליווד אגדה רומנטית על עצמה, אגדה שהגיעה לקצות העולם באמצעות רשת הפרסומת העצומה ביותר שאורגנה אי-פעם. סוכני פרסומת, עתונאים, סרטי סולנוע, — כל אלה עזרו להחזיר למוחות האנשים שהוליווד היא עיר קסמים... עתה באה הוליווד עצמה ופוצצה הכל במחזי יד אחד אדיר" שדרת סאנטס, עקב היותו סרט על הוליווד, נראה מלאכותי, מעושה, בלתי ריאליסטי. לאמיתו של דבר נתן תמונה נכונה למדי של צד אחד — זכר לימים קדומים בהם הוליווד היתה בהרבה פחות בורגנית, יותר בוהמת נוסח אלף-לילה-ולילה, מאשר עכשיו — של החיים בבירת הסרטים. כמסמך חברתי היה שדרת סאנטס מענין ביותר.

מאחורי הקלעים. משמעות יותר רחבה היתה לסרט

הפוליטי כל אנש המלך. כאן שמש דוגמה לא כוכב קולנוע — עד הרצתו — הדיקטטור מודקן, אלא יואי לונג. לשעבר "הטוב" של מדינת לואיזיאנה. מצלמתו הרגישה, מהירת התנועה של הבמאי הסרטיארי רוברט רוסן עקבה אחר עוררדין צעיר (ברודריק קרופורד) כפרי בדרכו אל התהילה והכוח המדיני, בעזרתה של מכונה מפלגתית אדירה ומושחתת המקבלת תמיכות מעסיקים גדולים, אנשי העולם התחתון. משמעות נוספת קבל הסרט השנה כאשר הגיעו ידיעות על: א) ועדת חקירה שגלתה מקרים רבים של שחיתות דומה בכל רחבי ארצות-הברית ב) שרוסן נחשד בנשיות קומוניסטיות, נחקר ארוכות על ידי צייד המכשפות של הוליווד. סרטים אחרים, מענינים, אך לא יוצאים מגדר הרגיל, טיפל בכעית העברתן של נשים סילבאנה מאנגאנידה סאנטס, האורז המה, טיפל בכעית העברתן של נשים איטלקיות בשדות האורז של עמק הפו. אולם זה סאנטס התענין יותר בחישובי גופות הפועלות מאשר בסבלן. הסרט היה, איפוא, מעין סנסאציה וסילבאנה הוכיחה שהיא שחקנית טובה מאד (גם דוריס דאולינג הצטיינה באותו סרט, למרות שגופה יותר צנום משל מאנגאני), אבל ערך אמנותי ניכר או חברתי לא היה לו.

בשם החוק, סרט איטלקי אחר, אחד הטובים שהגיעו ארצה בשנה האחרונה, טיפל בכעית השלטת חוק ומשטר בסיציליה המורדת בשלטון הממשלה ברומא. ללא רחמים נגע בשאלה כאובה אחרת: הירידה המוסרית באיטליה הכבושה של אחר המלחמה. סטרומבולי, עם היותו זול ושטחי, כלל תמונות נהרות רבות מחיי הייגים באי האיטלקי הנידה. היה בו משהו מן החברתי. כחי שעה ללא חזר ספלה הוליווד בכעית הרצח מתוך רחמים אך הסרט קבל כחי לא בגלל הנושא אלא עקב משחק המושבח של פרוירק מארץ ופלורנס אלדריג.

סרטו של ג'ון (האוצר מסיירה מאדרה) יוסטון, דרך הפשע, הראה את המנגנון הפועל מאחורי גניבה גדולה של תכשיטים, מנגנון הכולל לא רק פושעים "שחורים", אלא גם אנשי החברה הגבוהה, מומחים מסוגים שונים.

תמונה נכונה: שדרת סאנטס

דף חדש: יום אחד בניו-יורק

משמעות רחבה: כל אנשי המלך

מבצע משחקי: פאוסט

אף על פי שדרך הפשע אינו תעודה מענינת על החיים בארצות בצד אחר של החיים האמריקאיים, גדול ביותר שם, מעסיק כשרונות קורטיס אחר בחזר צעיר, בעל הפסגה, מוצא אותה מדכאה ומשען קירק דאגלאס הדגים כאן משחק שלימד את קירק את אמנות ההדמות המרכיית בסרט חברתי אחר בשנים האחרונות: אורח לא קרוא זקן, באחת ממדינות הדרום. אורח פרס הנובל וויליאם פוקנר, היה אחו מסגורות מזוהר צבעי סרטים מוטיק להיות מוצג זמן קצר ביותר, ל וויליאמס תעלם לעד בבוא העת, ישא **סכנת הטלביזיה**. שפע זו פתאומית זו של הוליווד, לאחר יר על הפחד הנורא שתקף את בית-החן הטלביזיה. בתי הקולנוע באמריקה אמר סם גולדבין: "מדוע ילך אדם יכול לשבת בבית ולראות טלביזיה מפיקה סרטים טובים יותר, נוצני

השחקנים

אוליביה דההאבינגר

שחקני המשנה

ג'ודי הודרי

בית הקולנוע המקומי, מתוך שיגור הוא מדליק את מקלט הטלביזיה להגיע אל בית-הקולנוע, אפשר רי הוליווד מפיקה סרטים שהם — לפי ש,הסרטים עתה טובים מההיו אי לאותו קהל שבנה לו לפנים: למי הרקע החברתי. הקהל המשכיל, יי טלביזיה ואינו מבקר בקולנוע מתו **הוצאות חדשות**. סרטים צעיר נודד בלב נהר; עיר בשרר עבודת הבולשת בניו-יורק; סינדרלמויות נאות של חיות, בהן העכ סרטו העובדתי של אותו דיסני, אודו סרט צבעוני קצר שהכיל סימפונייה ספרו הקצר של ארנסט הימינגווי והיה אחד הסרטים המשוכחים שהיו קומדיה שמעלתה העיקרית היתה: שישבה בפני המצלמה בתמונה ארוץ צחוק; גולסטון שר שנית שהצטיין חיסויו המוצלח של לארי פארקס; מגיעה, תמימה, לבית סוהר של נשי מאירופה הגיעו ארצה: אי שם בעלי-כוח במקומות רבים; האוצר, ביותר שגראו בשנים האחרונות; אמריקאיות בפאריס לפי ספרו של ז את צ'ארלס לוטון בתפקיד מפקח הרמ של המחבר הצרפתי; טוויטה ומר

הסרטים המאכזבים ביותר

אכזבה אחרת: החוטאת

מתנת-כוכב: המחתרת הפוליטינית

שיא הטפשות: בצל כוכבי

עדכון יקר: קדחה לברכה

מוזמנים ושהעולם הזה כתב עליו (683): "סרט זה, שאין בו מלה אחת של שיה, יכול מבחינת הצילום, העריכה, הליחוי המוסיקלי והרעיון, להתחרות בכל אשר הפיקו אמריקה ושאר ארצות אירופה"; הייתי לפושע. סרט קצת סנאציוני ומאד סאדיסטי, אך עשוי יפה בידי הבמאי האנגלו-ברזילאי קאבאלקנטי.

אבל כמה מן הסרטים המעניינים ביותר של השנה היו ישיבים, מהדורות חדשות של סרטי מופת משנים שעברו. במערב אין כל חדש (1930) דיבר מעל הבד אל דור חדש של צופים, שקלט במתיחות כל תמונה וכל מלה של הסרט הפאציפיסטי הגדול. סופו של מלשין (1935). סרטו של ג'ון פורד, על בני אדם פשוטים ואהבת האדם בעיר דאבלין, הוצג במהדורה חדשה, זעזע את המעטים שטרחו ללכת לראותו. נעורי גורקי (1938), סרט סובייטי מסופה של תקופת הזוהר של הקולנוע הרוסי, הגיע ארצה ובעקבותיו באה יצירתו הגדולה מאד של פודובקין, סערה מעל אסיה (1928), שהופקה ברומה של אותה תקופת זוהר.

פריב'קו. הסרט העובדתי החשוב ביותר מאלה שהוצגו השנה בישראל היה ללא ספק המתאר את החיים בחוה צרפתית קטנה. פריב'קו הוצג זמן קצר בישראל, לא זכה להצלחה, סורס בידי בעל בית הקולנוע שסבר שהוא ארוך מדי, הופיע על הבד מוקטע, יצירה שהטילו בה מום. ובכל זאת היה פריב'קו סרט גדול. למרות טפולן של הידים הגסות. בפרספקטיבה של השנה כולה הוא אינו מאבד מגדולתו, להפך. לא היה זה סרט למה שנקרא "הקהל הרחב". התפתחותו איטית, העריכה עשויה בנחת, הוא זורם בשלוה, כמו החיים אותם הוא מתאר. כשלונו הקופתי של פריב'קו היה כשלונו האמנותי של הקהל בישראל.

כישלונות. ברם, כשלונו המפיקים היו השנה מרובים מכשלונו הקהל. ההנדה לבית פורטיטי תורגמה אל הבד כהאשה לבית פורטיטי. סרט חסר ערך שהעלה דמעות בעיני כל שהכיר את הרומאן של גאלסויריחי. אלה שראו, ואהבו את גברת מיניבר, נדהמו בראותם את המשך העלילה, בסרט תולדות משפחת מיניבר. סרטו האחרון של לוביץ', נוכח האשה בפרוה גם הוא לא עמד על הגובה של סרטיו הקודמים, איכזב קשות. אולם לשיא הספשות הגיע דחקא הבמאי אלפרד רצי קוק, המומחה הגדול לסרטי-פלצות בסרט מבחן מרוב רצינות: בצל כוכבי. איגנריד ברגמאן סכלה בסרט הזה מאד, וגם הקהל. שני במאים בריטיים. פאוול ופרסבורגר (קולונל בלימפ, נעליים אדומות) היו אחראים לאכזבה אחרת: סרט רומנטי-בריטי צועני בלתי מתקבל על הדעת בשם החוטאת, בו נדה ג'ינפר ג'ונס משמלה עמוקת-מחשוף אחת אל משנה, ממיטה אל מיטה, מדחי אל דחי עד שסיימה את חייה בעומקה של באר. במאי גדול (לשעבר), פריץ לאנג, הגיש מתנת-כוכב, סרט הרפתקאות ילדותי, המחותרת הפוליטינית, בזבו שחקנית כמישלין (מדמאוזל פיפי) פרל על מעשיה מטופשת ושחקן מטופש שבעתיים (טיירון פאוור).

גם ישראל לא טמנה את ידה בצלחת, הגישה לפחות שני מועמדים לרשימת הסרטים הגרועים של השנה. הראשון היה הפוגה, רומאן אהבה ישראלי-כביכול, שנכתב בידי עולה חדש מיד לאחר הגיעו ארצה, הועתק לעברית על ידי משרד קטן לתרגומים בירושלים. שיה מגווח כזה לא נשמע מעולם מעל בד הקולנוע, לא עברית ולא לשון אחרת. לעתים לא היו מלים בפני הגבורים, נהלו את הרומאנים שלהם במבטים חסרי משמעות, גלי צחוק עצור. בעלי בתי הקולנוע בתל-אביב הציגו בהפוגה, החליטו שהוא אינו מתאים להם.

אחר לחלוטין היה גורלו של הסרט הישראלי קללה לברכה. מאחוריו עמדה מכונת הפרסומת של קרן היסוד. הסרט הזה מצא לו מיד בית קולנוע מתאים בתל-אביב ובכל מקום אחר בארץ. ילדי בתי הספר הושבתו מלמודיהם בבקרים והובאו אל בתי הקולנוע לראותו, תמורת כסף מלא. בהשוואה לקללה לברכה של האמריקאי יוסף קרומגולד, הפוגה, שכיום הופק בפרוטות בידי עמרם עמאר איש מארוקו, יכול להחשב לסרט מצויין. קללה לברכה הוא עלבון לכל אדם משכיל, על-בון יקר (קרוב למאה אלף לירות). אבל קרן היסוד סברה אחרת, העתונים היומיים פסלו בקורת שלילית על הסרט, הדפיסו רק בקורת חובנית או את חזון התעמולה של קרן היסוד.

האלופים. העולם הזה בחר בסרטים ושחקנים אלה, מתוך יכול תשי"א, כנציגי השנה:

- ארכעת הסרטים הטובים ביותר:**
 - פאוסט (במאי: רנה קלייר).
 - יום אחד בניריווק (ג'ין קלי, סטאנלי דונן).
 - כל אנשי המלך (רוברט רוסן).
 - שדרת סאנטס (ביליי חילדר).
- הסרטים העובדתיים הטובים ביותר:
 - פריב'קו
 - סוויטה ורשאית

- עמק הביברים
- עיר במערומיה.
- השחקן הטוב ביותר: מישל סימון (פאוסט).
- השחקנית הטובה ביותר: אוליביה דה האבילנד (היורשת).
- שחקן המשנה הטוב ביותר: תואנו הרנדז (אורח לא קרוא).
- שחקנית המשנה הטובה ביותר: ג'ודי הולידיי (בצלט אדם נבראה).
- הכשלונו הגדולים של השנה:
 - בצל כוכבי (במאי: אלפרד היצ'קוק).
 - החוטאת (פאוול ופרסבורגר).
 - המחתרת הפוליטינית (פריץ לאנג).

בתי קולנוע

בשנת הלימודים תשי"א הפכה המלה תמר לאימת מורי בתי-הספר בתל-אביב. בשעת שיעורים משוממים (בעיקר: תלמוד ומטמטיקה) התחמקו תלמידים בעלי-אומץ מהכחות, ירדו לפסג' סולל-כונה ברחוב אלנבי, לצפות בסרט בקולנוע תמר ששעריו פתוחים מעשר בבוקר.

השבוע מתווספת למלון האימים מלה אחרת: אוריון. גם הקולנוע המודע בא בצל בית המכבי החליט לפתוח את שעריו לעתים קרובות יותר ויצג חמש פעמים ליום, החל מאחת עשרה לפני הצהריים.

תקות התלמידים: הרחבת המילן בעזרת שאר בתי-הקולנוע בכרך. בינתיים אין התלמידים משלים עצמם בתקוות, נוהרים לבית-הקולנוע, השכן למגרשי המכבי, בהמוניהם, דואגים לאוילת הכרטיסים מכרטיסיות הקופאים.

לנוכח תמר ואוריון החלו בעלי בתי קולנוע בשני הכרכים האחרים במדינה, ירושלים וחפיפה, דגים בתכנית הרחבת הצגותיהם, קולטות-צופים הרוצים לבקר בקולנוע בשעות היום.

מסקנות, הריהו, כמסמך חברתי, בתי, ולא רק שם. שירת חייו חיטט שייית המוסיקה העממית, שהיא עסק רים רבים. כאן עקב הבמאי מייקל דה, ההופך גגן בעל-שם, מגיע אל בהשוואה למעלה שנאלץ לספס בה. אבל תואנו הרנדז הכושף, כנגן התעלה עליו. אותו הרנדז הוא חד האמיצים ביותר שיצאו מהוליבוד יב נסיון לערוך משפט לינץ' בכושי קרוא. המבוסס על ספרו של בעל האורעות החשובים של השנה. ישראל, וזילם, התעלמה ממנו, הניחה לו אל הארכיון, אבל בעוד שאסתר לא קרוא נכס ברזל של הקולנוע. ל סרטים בעלי רקע חברתי, עליה בלתי פוסקת משך שנים, יש לוקוף ולסרטים נוכח ההצלחה העצומה של יקנו כבמטה קסמים, ההכנסות ירדו. הקולנוע לראות סרט רע, אם הוא "?! הוליבוד הבינה את המנו, החלה תר. עד עתה היה הקהל הולך אל

בית יותר

מישל סימון

הטובים ביותר

תואנו הרנדז

זקבל את כל אשר הוצג בפניו. עתה יך שיגרה. לאלצו לצאת מן הבית, באמצעות פיתוי מיוחד. לכן החלה יתה — משובחים יותר, תחת הסיסמה "זכות כן החלה הוליבוד מחגיפה לים. בעבור אלה כל הסרטים בעלי הוליבוד, אינו להוט כל כך אחר ל לא שיגרה.

מ מעניינים השנה היו מהוליבוד: הסרט העובדתי-למחצה המראה את יסו המצויר של דיסני שחביל כמה מהיר-הלשון ז'אק; עמק הביברים, זיות בר בהרי הרוקי בארצות-הברית, ירת של צפרדעים; האיש מאקומבר, ועתה אל הבד בידי זולטאן קורדה השנה בישראל; בצלע אדם נבראה; נ כהירת שער וגיודי הולידיי שמה ודברה ודברה ועוררה גלים-גלים של ק עקב קולו של הזמר שליחה את ס בכלא שהראה את אליגור פארקר יוצאת משם פושעת מועדת.

רופה, סרט הונגרי על ילדים עזובים, גדיה פולנית עליוה, אתה המבדחות דם על מנדל איפל, שצולם בידיים זי סימון והציג בפני הקהל המקומי דה מייגרי, המוכר לקוראי הרומאנים סרט פולני קצר שהוצג רק בפני

העם

הפיאות לא הטילו אימה

לפני 2230 שנה נערך הקרב הגדול בין פירוס, מלך אפירוס היוונית, ובין הרומאים. בשדה הקרב של אסקולום הסתערן החיילים והפילים של היווני לעבר אויבם, הגחילו לו תבוסה עצומה. אולם המלך לא שמח. בסקרו את אבידותיו, שעלו בהרבה על ערך הנצחון, אמר את המלים ההיסטוריות: "עוד נצחון כזה, ואבדתי!"

קבכותיו הוא ניצל המלך נעלמו חיש מהר. הוא נחל תבוסה בידי הרומאים, חזר הביתה, מת ארגוס כשנפל על ראשו רעף של בית. אולם שמו, והלקח ההיסטורי של דבריו, נשארו.

דויד בן-גוריון האוהב להיחשב לתלמיד היוונים, בודאי מכיר פרשה זו על בוריה. השבוע היתה לו ההזדמנות לחזור על המילים: "עוד נצחון כזה, ואבדתי!"

כמעט קאריקטורה. לפני חודשים אחרים רב בן-גוריון עם שותפיו הדתיים בממשלה. הוא פטר את הממשלה למראית עין לא יכול היה להסכים איתם על שאלות יסוד. יודעי דבר לחשו שסיבה חשובה יותר היה רצונו של דויד צבי פנקס, איש המודרני, להיכנס לממשלה. אולם מעל לכל בלטה סיבה גיונית: ראש הממשלה הבין שהכלכלה מתגלגלת במדרון, שאין עוד אפירות לרכוש את האמון בארץ ובחוליה מבי לי לשתף בממשלה את המפלגה שזכתה לאימון חוגי הכלכלה: הציונים הכלליים.

באו בחירות, התוצאות הפגינו בצורה חריגה את רצון הבחור: קואליציה בין מפא"י והציונים הכלליים, שקיבלו יחד רוב מבריק. לדעת כל החוקרים, מרבית חברי מפא"י התנגדו למקח-ומכר עם הדתיים.

בתרועת נצחון חזרו הציונים הכלליים לכנסת השנייה. לא היה להם ספק שיכנסו לממשלה. הם דרשו את התיק הקובע את דמות הכלכלה: האוצר, אולם מפא"י לא הראתה כל נסיה לחתור על תיק זה, השייך לפי המסורת בכל הארצות, למפלגה החזקה ביותר.

אס"ט נסוגו הציונים הכלליים מעמדה אחרי עמדה. לבסוף נערכו להגנה מרחבית על העמדה האחרונה: תיק המסחר והתעשייה. היה נדמה שבוהו העניין בשלום — מפא"י לא יכלה להתנגד למסירת תיק זה, שערכו מועט בשעה שהאוצר נשאר בידה.

אולם כאן היתה טעות בחשבון. תיק המסחר והתעשייה מחלק את רשימות היבוא ושאר הנוכיות למפעלים פרטיים ולמפעלים ההסתדרות. זעקה גדולה קמה בחוגי המסחר וטולל בונה. מה יקרה להם אם אנשי רוקח יחלקו את הרשימות? ומכיון שאף מנהיג מפא"י אחד, וגם לא דויד בן-גוריון, אינו יכול לעמוד מול הגוש הכלכלי המממן את קופות המפלגה, פנה ראש הממשלה אל הדתיים, שמחירם נמוך הרבה יותר ב"שוק הפוליטי".

הממשלה שבועה ממקח-ומכר זה היא כמעט קאריקטורה. בכסאות המרופדים ליד שולחן הממשלה זכו סיעות זעירות, בעלות שני צירים בכנסת — ביניהם אותו דויד

צבי פנקס, אויבו הישן של ראש הממשלה, הפרוגרסיביים, שעמדתם הגאה זיכתה אותם בכבוד חדש, לא הצטרפו. בעיניה מהרהרת, אהבה חרשה מבחינה מפלגתית ערכו של הנצחון מפוקפק. אין ספק שהממשלה לא תחזיק מעמד זמן רב. הציונים הכלליים, בהיותם באופור וזיחה, יקצרו את פרי המצב הכלכלי, המחיר והולך בהכרח. אולם מבחינה לאומית תהיה התוצאה הרת-אסונות. ממשלה זו לא תזכה לאימון משקיפה-ההון בחו"ל, לא לאימון אנשי הכלכלה בארץ. היא לא תיצור מסביבה אוירה של התלהבות, של מרץ מחודש, של התחלה חדשה. היא לא תלהיב, אפילו, את חברי מפא"י עצמם, אשר קשה לדרוש מהם שייחזקו באהבה חדשה את בלחם, חבשת ה"כיפה", אשר רק לפני ארבעה חודשים זרקו ממייסד-הנשואין בבטיעה מהדהדת. פירוס סמך, לפחות, על שורה של פילים, אשר חוטמיהם הארוכים הטילו אימה על הרומאים. קשה להניח שהפיאות הא"ר וכות של אנשי אגודת-ישראל תסלנה אימה על אויבי דויד בן-גוריון.

תודת האומה

האם זה נקרא כבוד?!

עם התחלת השחרורים הגדולים מצה"ל התייצבו בלשכות השיקים אלפי חיילים כשפיהם תביעות שונות. התביעה העיקרית מלבד סידור בעבודה היתה: שיכון. אלה שנרשמו, נבדקו אחד אחד, כדי לקבוע אם יש להם זכות לשיכון. הבדיקה נקבעה על סמך חישובים מסופעים של נקודות עבור שירות צבאי קודם, ותק בארץ, מצב משפחתי, מצב דויר. בין אלה שאושרו לאחר הבדיקות כמעט מדים לשיכון, היו כשלוש מאות חיילים משוחררים, מהם יותר משליש נכי מלחמה או משפחות שכולות. נאמר להם כי הם המועמדים לשיכון אשר יוקם ברמת-חיל (ליד כביש הרצליה) והורו לשלם 750 לירות במוזמנים, כתשלום ראשון עבור דירתם.

יחידות הדויר שהובטחו היו בעלות שני חדרים בבית משותף בן קומתיים הכולל שמונה או עשר דירות בנויות בלוקים. החיי לים המשוחררים שמחו למזלם הטוב, שלמו את המפרעה וחיכו ליולי 1951, התאריך שבו הובטח להם כי יושלם הדויר. אולם כאשר התקרב המועד ועדיין נראו הבנינים רחוקים מהשלמה החלו המועמדים דואגים.

הזמן עבר ואיש לא נכנס לדירה. המועמדים הקימו ועדה מייצגת והטילו עליה את תפקיד האצת הבנייה. אולם כעבור זמן מה במקום הורעה להיכנס לשיכונים קיבלו המועמדים הודעה מחברת הדויר כי עליהם להוסיף 350 לירות במוזמנים, שהם 25 אחוז ממחיר היחידה עם המשכנתא גם יחד. הסעיף האחרון באותן ההודעות היה כי אין זו העלאה סופית וכי עדיין אפשרית העלאה נוספת. למקבלי המכתבים נאמר שאם לא יכניסו את הסכום לא יחתימו אותם על החוזים לקבלת הדירות. נקבע גם מועד חדש לסיום הבנייה: דצמבר 1951.

תגובת המשתכנים לא איחרה לבוא: הם הוציאו כרוז חריף בו הביעו את אכזבתם העמוקה על כך שציבור סובלני זה (המשתכ

דת רכב על דבר אמת

"הנה ימים באים, נאום ה' והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דברי ה'..." סימנים של רעב ללחם (או לפחות לבשר ארגוני) אינם חסרים בארץ. אולם לפחות איש אחד חושב שקיים רעב לדברי ה'. איש זה הוא שלום בן-חורין, עתונאי יליד גרמניה, התי בשכונת רוממה ברושלים ומנסה להקים תנועה חדשה לרפורמה דתית. כותב בן-חורין: אין איש שיציע לרעבים את הלחם הרוחני. האדוקים, שתפסו את כל העמדות הדתיות במדינה, מציעים אבנים במקום לחם. החוגים הנגידתיים מוזיפים את דבר אדוני, הבא אלינו מן התנ"ך, הופכים

שלום בן-חורין, מתקן דת אבנים במקום לחם

אותו לבשורה לאומית גרידה, שאינה מגיעה עוד אל עומק הגרעין החי של האדם. נציגיה הרשמיים של הדת בישראל, הרבנות הראשית ומשרד הדתות (ומאחוריהם החזית הדתית, המזרחי, האגודה וקבוצות הפועלים שלהם) משתדלים לעורר את הרב שם כאילו מתחלק הישוב לשני חלקים: האדוקים והנגידתיים. הם מזהים את הדת עם האדיקות החמורה והריאקציונית ביותר, ותובעים לעצמם מונופולין על הדת ביש-ראל...

אולם פני האמת, אשר למענה יש לרכב ולהאבק, שונים לחלוטין: בין האדוקים ושוללי-האלוהים יש רבבות יהודים המאמינים באלוהי אבותיהם, והרעבים — ביוזעין או שלא ביוזעין — לדבר ה' ושיש ללכתם בתנועה אדירה של דתיות מתקדמת, בעלת צביון ישראלי מובהק. הפולחן המיושן, האדיקות, בנסותה לכפות על האדם מצוות שמקורן בתקופות עברו, דוחה אותו. בנסותו להימלט ממצוות אלה, הוא בורח מן הדת בכלל, מבלי להבין שיכול אדם להיות דתי גם מבלי לשמור על המצוות. אומר בן-חורין: יש להחליף את הפולחן המיושן, עם תפילות לקרבות, בתפילה הפשוטה, הנובעת מלב האדם והמבטאת את הצורך והתקוות של השעה. בושח וחרפה היא, לדעת בן-חורין, שאין בירושלים בית-כנסת הראוי לשמו. יש להקים בית-כנסת ליברלי, חפשי, שיהפוך להיות כזה החיים הדתיים. יש לבטל את הפלית הדת אשה לרעה, יש לתת לנציגי הזרמים הדתיים הבלתי-אדוקים את הסמכות המלאה לערוך נשואין, לשפוט בעניני אישות.

רק 40 חתמו. כצעד ראשון פנה בן-חורין אל 130 אישים בארץ, ביניהם ראשי הציבור של כל העדות שנראו לו כקרובים לדעות אלה. אולם התוצאה היתה מאכזבת: רק 40 איש חתמו על הקול-הקורא שלו, והם כולם מעדה אחת: מרכז אירופה. כל השאר התחמקו, בעיקר מפחד החוגים האדוקים, שידם נטויה לנקום את נקמת דעויהם.

תם כל גבול. לא טוב להביא אותנו למצב של לא אכפת, באמת אין לנו מה להפסיד..."

המשק

פקדון... ל"י"

עם ריבוי התקוות כי תיק המסחר והתעשייה (בו תלויה קביעת המחירים לשרותים ומצרכים רבים, הקצבת חמרי הגלם למפעלים פרטיים והסתדרותיים) יימסר לי"י, פשטה מלה אחת בענפי המשק, המלה: "פקדון".

אדם הבא לקנות חמרי גלם שהמחיר עבורם נקבע על-ידי הממשלה, נדרש ל"שלם מחיר כפול, מקבל קבלה רשמית על כך. אלא שבמקום לכתוב בקבלה "מחיר... ל"י" הוא כותב: "פקדון... ל"י". מסביר המוכר תוך כדי חיוך: עוד מעט ויקבעו מחירים חדשים, גבוהים יותר, ואם לא: תקבל את עודף הכסף בחזרה. למראית עין זהו דבר חוקי, למעשה פרוש הדבר שוק שחור בממדים שלא נראו עוד כדוגמתם. המנגנון החל פושט כמעט בכל השטחים: מנסיעות במונית, דרך גושי קרח עד לברזל ונחושת.

עתונים

יכסה מתקופת המצור

אחר שישראל הקדימה, בראשית 1951, את עתונות העולם במשבר חריף שנגרם בגלל אי-הקצבת מטבע ור לנייה, פרץ משבר חריף יותר בכל עתונות העולם בגלל המחיר גבוה.

בינתיים השתדל משרד המסחר לתקן את המעוות, לא הצליח בכך. רוב העתונים במדינה, שמכסות הנייר שלהם נקבעו לפי תפוצות 1949, לא נגעו. אולם כמה עתוני ג'וקר, ערב ושבעוון שתפוצתם עלתה ב"מדה רבה נאלצו לצמצם את תפוצתם. השבוע נקט הגירוסלס פוסט בצעד חמור. קצץ מתוך הכרח את תפוצתו בתמישה אחרים, כאלף גליונות, כיון שהמכסה שנקט

תודה לאללה! הוא שלי!"

התחנה דמויות אפורות יוצאות מן החצר דרך השער הראשי לא היה, מן הסתם, שם לב אליהן.

מיד הועיק השוטר את הקצין התורן והחלה חקירה של שאר העצורים שנשארו בחזרה. כולם ידעו כנראה על הבריחה. הם סיפרו כיצד נכנסו חמשת הבורחים לחדר הנוחיות, בזה אחר זה, לנסר חלק מהמוטות. אך "לא היה כדאי" לברוח. הבורחים: שלושה ערבים אשר שנים מהם מוחזקים באשמת שוד וה"שלישי, סלים בנדלי גורבי, עבור השמדת מטמכים. השניים הנותרים היו יהודים; מכ"רים ותיקים של המשטרה.

כעבור כמה שעות חזרו שני הערבים. אחד מהם התייצב בפני השוטרים והודיע שהוא מוכן לחזור לתא הכלא. "כשיצאתי ראיתי שלא עשיתי טוב", הוא סיפר בתמימות. "לכן החלטתי שיותר טוב לחזור. תכניסו אותי בבקשה לבית הסוהר". השוטרים נענו לבקשה תו.

ואילו סלים גורבי אף הוא לא נשאר זמן רב מחוץ לתא. השוטרים הכירו אותו היטב, כי נהג להסתכסך עם אביו ואגב זה לעבור על החוק ולזכות בתארה אצל המשטרה. אותו שוטר שגילה לראשונה את הבריחה סיים את תפקידו ופנה לחזור לביתו. בדרך עבר בית קפה ערבי. שם, במרכז ההתענינות, ישב סלים בכבודו ובעצמו מעשן נרגילה, ספל קפה לידו ומעגל מעריצים סביבו — נהנה מן החיים. בראותו את השוטר הבין שחופשתו נגמרה, קם וחזר לתחנת המשטרה.

שלושת הערבים הסבירו כי למעשה לא התכוונו באמת לברוח. הם רק התגעגעו לעיר לם החיצוני, לא יכלו לעמוד בפני גירוי החלון הפתוח. "כי הרי בין כה וכה אי אפשר לברוח מהשוטרים. אפשר רק לעזוב את ה"ארץ ואת זאת", הם הוסיפו בתוקף, "אנחנו לא רוצים".

פרשת היהודים הייתה שונה. אחד מהם היה כבר בעל נסיון בשטח זה — שבוע לפני כן התלקח מאותו מקום, נתפס על ידי המשטרה

פרסים אחר נופש. תדהמה

בעוד שבועות מספר יחולקו פרסי נובל בשטוקהולם, בירת שוודיה. אחד מהם יהיה פרס נובל לספרות, המסמל את שיא הערכת הציבור לסופר. למרות שיהודים רבים זכו לפרסי נובל למדעים השונים ולשלום, טרם זכה יהודי אחד לפרס נובל לספרות עבור יצירה שנכתבה עברית.

סיכוייו של חיים נחמן ביאליק לקבל פרס נובל ב"1934 היו רבים אולם כיון שמת בכ"א בתמוז, שוב לא יכול היה לזכות בפרס שתאריו חלוקתו בסתיו. כעבור 13 שנה הוצע פרופסור יוסף קלאוזנר, איש האר"ג ניברסיטה העברית, את מועמדותו של זלמן (לוחות גנוזים) שניאור בלי שהצעתו תתקבל אולם פרופסור מרטין בובר, בשיתוף פעולה עם פרופסור הוגו ברמקן, הציעו את ש"י (תמוז שלשום) עגנון, כיון שלא מצאו את שניאור ראוי לכבוד.

בינתיים חלפה שנה נוספת (בה זכה תומס אליוט האנגלי בפרס נובל לספרות ופרו"ר פסור מרטין בובר עצמו הפך מועמד בזכות היותו ידוע כהוגה דעות וסוציולוג בעל שיעור קומה בינלאומי. אולם גם בעליו של ממלכת האלוהים לא זכה. הסבר נוסף: שפת המקור של ספריו אינה עברית,

השנה הגישו חבריו של שניאור (מועדון הסופרים העבריים בניו-יורק, פרופסור קלאוזנר ופרופסור יהודה המנות, יחד עם זלמן שור, מי שהיה שר התרבות והחינוך) את מועמדותו בהסתייעם בעובדה כי כמה מכתביו של שניאור תורגמו לשבדית, דבר המקל את בחירתו בגלל היות רוב השופטים סקאנדינבים.

אולם האוניברסיטה העברית הציעה רש"י מית, החורף, את ש"י עגנון, נסתיעה בממ"שלת ישראל ובזלמן שוקן, מו"לו של עגנון. עגנון יצא לסקאנדינביה, כדי לקדם את ענין הפרס ששוויו כ"5 אלף לירות, בילה

באותו רחוב, לא מצליח להסתיר את העוב"דה שהוא מבסוט. מובן שאין הוא יודע עדיין אילו תוצאות תביא בחירת בתו לע"ס קיו, אך הוא מבסוט. כאיש שהוא אמנם מתקדם בחיצוניותו אולם דתי בכל זאת,

החנווני הריסוק, אבי המלכה
למה לא בת נאה?

מבסוט הוא את שביעת רצונו על התני"ך: "הרי לך אסתר המלכה: הלא בודאי היתה יפה מאד, וביופיה גם השיגה טובה לעם" — רמז דק כי בתו תצא לארצות-הברית לע"ז וזר במגבית. "ועוד אמרו חכמינו כי שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם: אשה נאה, דירה נאה וילדים נאים, ואם אשה נאה למה לא בת נאה?"

משפט

זנות בסרטינו

פחות משלושה שבועות לאחר שהמשטרה ערכה פשיטה בידת הגג שברחוב יפו תל-אביב הופיע "ברלה" בעל הדירה ועוד ארבעה אנשים שנעצרו אתו באותה פעולה, בפני שופט השלום ברוך גלעדי באשמת החזקת בית-בושת. המשפט שנערך ביום ששי בבוקר הפך להיות מעין מאורע הסטורי: איש מבין הנוכחים לא זכר כי בית-המשפט ישב אי פעם ביום ששי לאחר גמר שעות העבודה המקור בלות. היה זה, כדעת אחד השופטים, משפט מרטוני. היות והשופט עמד לטוס כעבור יומיים לחוץ לארץ החליט לסיים את שמיעת העדויות ולהוציא פסק-דין באותו יום.

ברלה, הנראה כפרופסור מכובד, בעל שעי רות שיבה מסולסלות, הכחיש את האשמה בטענה כי לא ידע את הנעשה בחדר הסמוך וכי השכיר את החדר לבחורה זרה. עורך-דינו הביע את הטענה כי אין להאשים אותו בהחזקת בית-בושת כי לפי החוק הישראלי (ירושלמי) אין זה נחשב בית-בושת כל זמן שלא נמצאות במקום יותר משתי נשים העוסקות בזנות. למרות העדים שהובאו על ידי התביעה והשעירו כי הם בעצמם ביקרו אצל יותר מבחורה אחת באותה דירה לא הסכים השופט לפירוש התביעה מאחר שלא נמצאה אף פעם יותר מבחורה אחת באותו זמן.

כאשר הסבירו העדים את שיטת העבודה בבית הבושת (לרשות המארחת עמדו שני חדרים; בזמן שהגבר סיים את ביקורו והתלבש עברה לחדר השני לקבל את האורח הבא) נייענע השופט את ראשו וענה: "כן, כן, כמו קייזר-פרייזר, סרט יש..."

יחד עם ברלה ישבו על דוכן הנאשמים אשתו, שכנה אחת, שמואל טקסיה ומרים גולדברג. שתי הראשונות שוחררו ואילו טאק"סיה שנהג לשבת בחדר ההמתנה ולהשגיח תוך כדי קריאה בעתון על הסדר ועל התור קיבל חודשיים מאסר בעד סיוע לביצוע מעשה זנות.

הבחורה, מרים גולדברג, עולה נוצרית מ"הונגריה שנעובה על ידי בעלה היהודי לאחר שהגיעה ארצה, קיבלה אף היא שלושה חודשי מאסר בעד אותה אשמה: סיעה למעשי זנות בגופה. ואילו "הפרופסור" נמצא חייב שתי אשמות: הרשה ביועין שדירתו תשמש למטרת זנות (שהו חודשים); חי על רתחיה של זונה (תשעה חודשים).

עורכי הדין, הנאשמים, התובע, העדים והשופט היו עסוקים כל כך במשפט שלא שמו לב כי בינתיים עמדה השמש לשקוע וכי הגיעה עת הדלקת נרות שבת. אולם כאשר קם השופט לאחר פסקו, נשמעה אנחה עמוקה: "סוף סוף נסתים המרטון!"

בינתיים בא במגע עם ראשי הציבור הרפורמיסטי האמריקאי והדרום-אפריקאי שלח מכתב ארוך לועדה של היהדות המתקדמת בלונדון. אולם התקוות נאכזבו: "כל אלה אשר הבטיחו לנו עזרה כספית ומוסרית,

הן מתארץ והן מחו"ל, נטשונו ברגע המכריע..."

דרכי חיים

אבי המלכה מבסוט

מאה שערים געשה. השכונה, שפרסומה בא לה עד עתה רק מקומץ אנשי נטורי קרתא, רכשה לה מקומה גם בעולם הגשמי: היא הוציאה מתוכה את מלכת היופי לשנה זו. יש התלהבות ויש קללות, אך אין אדישות. מעל גזוזטרת בנין רעוע בסימטה בה גרה משפחת הריסון יוצא איש נטורי קרתא בקולי קולות נגד הפריצות שברעיון בחירת

Advertisement for 'Nefela Bishral!' (נבלה בישראל!) featuring a woman's portrait and text about a beauty contest or similar event.

הכרוז נגד מלכת היופי

לשרוף ולהשמיד מלכת יופי בכלל ונגד האסון שהומט על מאה שערים בפרט. עיניו בוערות בדרשו מעורבי הדרך להטיל חרם על חנות אביה של מיכל, להשוף ולהשמיד את סתורתו — וביערת את הרע מקרבך."

ילדים, לובשי גרבים שחורות ומכנסים — ספק קצרים ארוכים או ארוכים קצרים — מסובבים את שני הריסון כשדעתם עדיין פוסחת על ביה הסעיפים בעד מיכל עם חושם הבריא כצעערים או נגד מיכל עם רבניהם בישיבות.

הבזונויק מול חנות אביה של מלכת היופי אינו יכול להרגע. לכל קוגה כוס סודה הוא מסביר, שוב ושוב, כי הוא חנניה אל-פנט, הכיר אותה בהיותה תינוקת — ככה סימנה היתה י"י, האב, בעל חנות הגלנטריה

"ב"ה נבלה בישראל! את אביה ואת משפחתה ואת כל סביבתה היא מחללת להקת מנוולים שפלים ונבזים המתנודים לבושת לעשות ענין מזוהמא לכלוך וטינוף בבחירת מלכת (היופי) הכסור למלאות את ארצנו הקדושה זמה ונבלה רחמנא לצלן, מושכים ומפתים מבנות ישראל הפתיות ל"הוציא בהן את רוחם השפיל והנבזה, לעשות אותן כזונות וכנפקות ברא רחמנא לצלן."

חנניה אליפנט, הגוזזניק ממוז
היא היתה ככה

ליד התחנה המרכזית והוחזר לבית הכלא — עם אשמה נוספת (בריחה ממעצר חוקי) לאש"מ פתח הקודמת: שוד. אך כאשר שלושה ימים אחרי בריחתם טרם חזרו השניים לא התרגשה המשטרה. "עוד נתפוס אותם", סברו השוטרים. ואמנם ביום הרביעי נראו השניים על ידי מבוגרת משטרה רכובים על אופנוע בשכונת שפירא של תל-אביב. היה זה יום מוצאי חג והרחוב המה מרוב אנשים. השוטרים ניסו לרדוף אחרי הבורחים אך אלה התחמקו בין הקהל והמשטרה לא רצתה לפתוח באש.

אולם גם בריחה זו לא הצליחה לשנות את דעת המשטרה. "לנו יש סבלנות", הודיע אחד הקצינים, "ולאם אין ללכת. הם עוד יקשטו את חזר הכלא שלנו." בינתיים הוכנס שינוי לגוף הסובב את תחנת המשטרה של ע"מי: בכניסה לחדר האחורית הוצב כסא ועליו יושב שוטר משך 24 שעות ליום. ואמנם, כעבור 3 ימים נמצאו שני התכשי"טים כשהם מסתתרים בגן הציבורי של גבעת רמב"ם, ישינם שנת ישרים.

הארץ

האופטימיסט

מכנים מרזה ממעברת בית שאן אוהל מס' 103 שינה את שמו לאברהם גביה-לסובה (יקוט הפרטומים).

שמעון בליטה, ת"א

כמה שבועות נופש במלון גורבגי הררי ומ"שחור, נדהם לשמוע כי המועמד הרציני לפרס הוא שלום אש, הסופר היהודי הכותב אידיש ושהתחבב על קהל הקוראים בעולם בספריו מגדלי שמו של ישו מנצרת.

פשעים

"עוד יקשטו את הכלא"

כרגיל ערך הקצין התורן, עם קבלת תפ"קיו בתחנת המשטרה של ע"מי, את ביקורו היומי בחדר הכלא של התחנה. לא היה שם שום דבר יוצא מגדר הרגיל: ישבו שם כ-20 עצורים, מהם חובבים על הרצפה, מהם יוש"בים ומשוחתחים. הוא עזב את החדר, השוטר השומר נעל את דלת הברזל.

כאשר נכנס השוטר בערב לחדר שנית לע"רוך את ביקורו השיגרת הרגיש שמשוה לא כשורה. נדמה לו שמספר האנשים בחדר קטן מאז ביקור הקצין מלפני כמה שעות. גם האוירה בחדר הקטן הייתה אחרת: מתוחה יותר. כאשר ספר את העצורים, נוכח לדעת כי חסרים חמשה. הוא נכנס לחדר הנוחיות הסמוך אשר לאסירים כניסה חופשית אליו, ומיד נתקלו עיניו באשגב התא. שלושה מו"טות הברזל החוסמים את האשגב נסרו והונ"חו על הריצפה. דרך אשגב זה ברחו העצורים אל החצר האחורית של התחנה ומשם ה"ס"תלקו. גם לוא ראה היומאי היושב בפנים

קל מיד מנהלם. אולם שחקני הפועל התרגלו למגרש ולשאגות הקהל להקלה את הצרפתים (57:69).

התקפותיהם של החלוצים מפריס נבלמו ברובן על ידי ההגנה של הפועל, אך את הסכנת המצח של יהודי צרפת לא יכלו השחקנים לעצור. "אני יודע לקלוע לסל", טען צעיר הקבוצה, דני בוסקוביץ (17), "אך התיקפה כזאת של נשיקות אי אפשר לעצור". בטרם נשכחו המחמאות של עתוני פאריס ("יופי, ישראל", "רמה גבוהה, ישראל") כבר

כדורגל האשה צריכה להסכים

כאשר ראו האנגלים את מבצעי יענקלה חור דורוב התפעלו אף הם. אמנם אין מתפעלים במולדת הכדורגל משחקנים צעירים ואפילו אנשי ברזל, בעלי שם העולם, זוכים ליחס קריה. אך בן ראשוני-לציון הפליא כל כך בלהטו עד שפנו לכיסו. האנגלים (קבוצת דנדי יונייטד) הציעו לו

(בהשוואה, למשל, לטעולותינו שלנו בימי מלחמת העצמאות בנסיבות דומות) לא רק מפאת אופיים הלאומי וחינוכם, אלא גם מפני שהשחקן לעורר את ההגנה יתר על המידה. אחוריו היה קיים האיום המתמיד בסכנה גדולה יותר: מרי הכלל. הרפור שני, המסייג את הצלחות המח' תרת: היסוד החי של העצמאות, ויסוד פ' עולות צה"ל במלחמת העצמאות, היה המשק העברי. לולא התנועה החלוצית, ומאות מש' קיה — אשר זיבוטנסקי וראשי צה"ל הת' יחסו אליהם בזלזול, כאל זכר חסר ערך המסיח את הדעת מן העיקר — לא יכול היה צה"ל לתפוס את חיותותיו ולהחזיק ב' הן.

קיצורו של דבר, אי אפשר להבין את הצ' לחות המחתרת כתופעה נפרדת, אלא רק על רקע ההתפתחות הכללית של החברה הע' רית בארץ — עצמאותה בפועל, הקמת ה' הגה מעשית שפעלה למעשה כממשלת-מש' נה, התפתחותה הכלכלית, החירושתית וה' חקלאית, שיכלה לשמש בסיס לעצמאות וש' השתחררה, בהגיעה לשלב זה, מקליפת השל' טון הבריטי. בתהליך זה היו לאצ"ל וללחי' חלק מכריע.

השלטון ברחוב אינו חשוב. אולם, הישגי המחתרת אפשר למדוד רק לפי מטרר' תיה שלה. וכאן מתברר שהיא נכשלה כש' לון רב. המחתרת לא רצתה במדינת החלוקה. היא התנגדה לה בתוקף. היא צמחה על רקע או' תה מפלגה שהתנגדה לחלוקה יותר מכל מפ' לגנה אחרת. ובכל זאת גרמו דוקא אצ"ל ולחי' לחלוקה זו.

פאראדוקס זה היה ברור שנים רבות לפני צאת האנגלים. עלה הויכוח: האם אפשר ל' נהל מלחמת-שיתרון (נגד האנגלים) לפני ש' כובשים את השלטון ברחוב הע'רי? אצ"ל אמר: כן. השלטון ברחוב הע'רי אינו חשוב. חשוב גירוש האנגלים. איצ"ב דחק לפניה את הפוליטיקה, מתוך האשליה כי זו אינה קובעת. לחי' אף הרחיק לכת: תורתו של יאיר היתה כי "קומץ נבחר", ה' מרים את נס המרד ומראה דוגמה אישית, סופו ללכד סביבו באופן אבטומטי את ה' המונים הרחבים. בשלב האחרון יתאחד העם כולו סביב המחתרת הלוחמת הקיצונית וה' עקבית ביותר. כלומר: סביב לחי'.

חשבון זה לא נאמא. האנגלים יצאו ב' חפזון — בעיקר (אם כי לא רק) בגלל פער' לות המחתרת. אולם כשיצאו האנגלים נשאר העם מאוחד סביב הנהגתו הקודמת, שהת' נגדה למחתרת ומסרה לא פעם את חבריה ל'ידי השלטון, וזו הפכה ממסלה במדינה ה' חרשה.

בעיני אנשי אצ"ל ולחי' לא היה בכך מ' שום אסון. בניגוד לכל ההשערות לא חלם אצ"ל מעולם לתפוס את השלטון במדינה שתקום. אולם הנהגה הפוליטית לא ביצעה

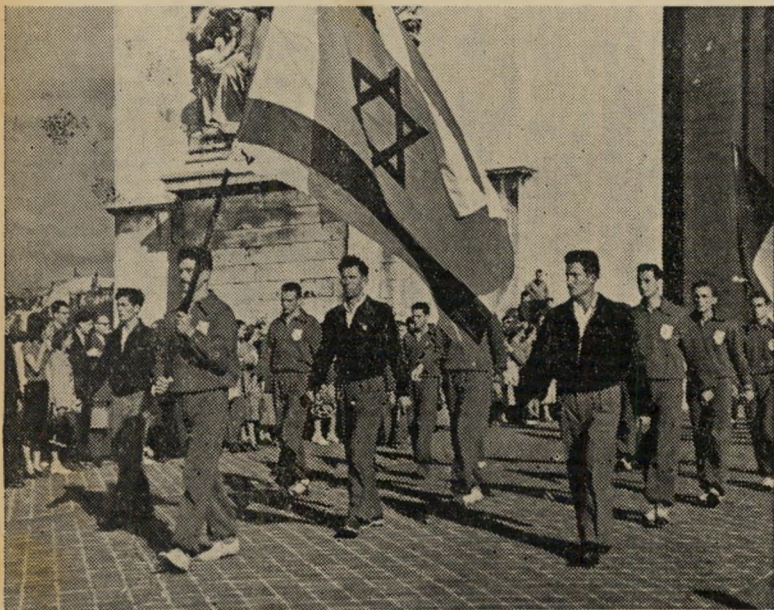
בחלק ממנה. עוד לפני סיום מלחמת העולם הכריז אצ"ל מלחמה על השלטון הבריטי בארץ. פער' לותיו ותגובתם החלושה של הבריטים על' הן, הוכיחו כי כחו של הישוב גובר והולך. הול מעין מרוץ של לחי' ואצ"ל, (שניהלו מ"מ על איתור, שנכשל), שהטביע אס"אט גם את חותמו על ההגנה. מנהיגי הישוב הכריזו על ה"פורשים" כעל מטורפים, גם מפני שפחדו כי יעוררו תגובות בריטיות ש'יהרסו את משק הארץ (ובזאת את בסיס העצמאות העברית העתידה), וגם מפני ש' חששו כי תנועות המחתרת זוממות להש' תלט גם על הישוב והמדינה העתידה.

אולם גם בהגנה החלה תסיסה. החוגים הרעניים יותר — בעיקר "סיעה ב" שפרשה ממפא"י ושחבריה שלטו בפלמ"ח ובהגנה (גלילי-שדה-אלון) — דרשו פעולות. ה' סיסה הכללית של הנוער — שיצרה מצד אחד את ארגוני הרושים ודחפה אותם קדי' מה — הכניסה רוח פוצים גם בצד השני. היה ברור שאם תקום ההגנה, שמאחוריה עמד הישוב כולו, יהיה המשך הממשל הב' ריטי בארץ בלתי-אפשרי.

השפעת גומלין זו — התחרות הפעולות של אצ"ל ולחי', שמאחוריה התבלט יותר ויותר האיום הגדול הרבה יותר של הת' קוממות ההגנה (שרבים מחבריה עברו ל' אצ"ל ולחי') והתהוות מצב של מרי אזרחי כללי — יצרה את הרקע של ירידת המשק: יציאת הבריטים מן הארץ, שסללה את ה' דרך למלחמה היהודית-הערבית, הקמת צבא' העם החדש מסביב לעצמות ההגנה, נצחונ' של צבא זה וכיבוש חלק של ארץ-ישראל, הקמת מדינת ישראל בחלק זה.

מחיר ההחזקה היה גרדוד מדי. האם אפשר לאמר, איפוא, שמלחמת המח' תורת נסתיימה בהצלחה? מצד אחד מוכרחה התשובה להיות חי' בית. אנשי המחתרת (והראשון: אברהם ש'ן) טענו שאפשר לגרש את האנגלים. האנ' גלים יצאו.

אין ספק שהאנגלים לא היו יוצאים — לפ' חות בצורה זו ובזמן הזה — לולא התג' רה בקרב המצביאים הבריטיים תורה חד' שה (של הפרשן הצבאי קפטן, לידלי-הארט) שהמרחב האסטרטגי אינו שווה את ה' טורח של החזקתו. מכיון שבמלחמה הע' תורה יכבשו הרוסים ממילא חבל ארץ זה, ללא מאמץ רב, לא כדאי להגן עליו כלל, אלא יש להקים קו-הגנה ראשון באפריקה המרכזית. תורה זו, שנפסלה בינתיים בהש' פעת האמריקאים, יצרה את אפשרות היציאה. בכל זאת עובדה היסטורית היא שהאנ' גלים לא היו יוצאים לולא לחץ המחתרת, שהפך את מחיר החזקת הארץ גדול מדי ב' השואה לערכה הצבאי של הארץ (לפי הש' קפת הימים). פרט מזור הוא שאצ"ל

נבחרת הכדורעף ליד שער הנצון בפאריס
לא היה עוד מקום

מצאו השחקנים עצמם ביוגוסלביה מול ירי' ביהם מ'ז'ינדניצ'ר, פועלי הרכבת הנמצאים יותר על מגרש הכדורסל מאשר בסדנות הרי' כבת. הקבוצה מלובלינה, שניצחה בארבעה משחקים מתוך חמשה בשהותה בישראל, לא יכלה לעצור את מסע הנצחון הישראלי ואנ' שי הפועל ניצחו אותם פעמיים. למרות ה' מנות למשחקים מאיטליה ותורכיה סרבה הקבוצה, לפי הוראת המנהלים, דב פרוסק ויעקב רובינשטיין, שהודיעו: "די!"

12 אלף לירות, אך ההצעה נשארה בגדר הצ' עה, כיוון שחודורוב צריך לשאול את אשתו, שנועה לפני שגה.

הצלחות לחוד. בחירתם של מנהלי ה' פועל תל-אביב היתה טובה. המכבים (שחיוקו את הקבוצה) התמוגו עם הפועל וסייעו, בכל יכולתם, להצלחת המסע. אולם רצון לחוד והצלחות לחוד. הקבוצות האנגליות היו טו' בות מדי עבור קבוצה תל-אביבית ואפילו מחוקקת.

בכל שלושת המשחקים הוכרעו התל-אבי' ביים שספגו 14 שערים וענו רק בשער אחד. (ההפסדים: לארסגל — 6-1; למנצ'סטר יו' ייטד — 6:0; ללידס יונייטד — 2:0). כובש השער האנגלי, של קבוצת ארסגל המצטיי' נת, היה צביקה סטודינסקי שהתגבר על הע' רפל הליגוני מלוה הגשם.

כדורסל התקפת נשיקות

באולימפידת הפועלים תפסה, כידוע, קבו' צת הכדורסל של הפועל את המקום הראשון לאחר שניצחה בהפרש סלים ניכר את שאר הקבוצות. אולם מלבד גביע האולימפידה זכו שחקני הפועל בשורת מדליות נוספות שגר' כשי בהמשך מסעם בבלגיה, צרפת ויוגוסלב' יה. בכל אחת מהארצות האלה הלך שם הפור' על לפניו וקבוצות ראשוניות ביקשו להת' מודד עמו. המסע הקיף תריסר משחקים (בהם הפסד אחד בלבד).

לכל משחק קדמה פרסומת רעשנית ולמע' לה מחמישים אלף צופים באו לחזות במש' חקי הפועל. הקבוצה עברה במסעה מרחק של עשרים אלף קילומטר (50 פעמים דן-אילח) וסיכום גלודותיה הסופי היה 768 לזכות, 418 לחובה.

ההתחלה היתה בבלגיה, מקום שהתואר ה' כפול, אלוף אולימפידת הפועלים ואלוף קבו' צתי, נפל לידי הישראלים כפרי בשל. אך השם נרכש בפריס דוקא, בה ביקרו אותה שעה קבוצות כושיות נודעות להארלס גלובס' רוטרם ובוטסון בסקטול פרופשינולס. לנוכח פנסים מבהיקים, צחוק, צהלת ורעש הקהל (שלל גברות רבות בתלבושת ערב) שעה תלטו על פגס ה'ספורט הפריסאי, נב' הלו הישראלים במעט אך נרגעו להודעת ה' מאמן של הקבוצה, משה עמיאל, איש הפועל חולון: "אנו נשחק דוגרי כאילו לא אכפת לנו דבר!"

הצרפתים פתחו בתנופה והתחילו קולעים לסל ללא להטוטים מיוחדים. הם שינו את שיטת משחקם מאיזורית לאישית לפי רמו

פרשן המדור העברי של הכי.ב.י.ס. מראיין את הפועל תיא •
עד שפנו לכיסו

את תכנית אצ"ל, אלא את תכניתה שלה. קמה לא המדינה שאצ"ל רצה בה (להלכה משני עברי הירדן, אך לפחות עד לירדן) אלא המדינה שהנהגה הציונית חתרה לקראתה זה שנים רבות — מדינה עברית בארץ-יש' ראל מחולקת.

מבחינה זו נחלה המחתרת כשלון ברור, שנבע מעצם המבנה והעקרונות שלה.

* בלוג, האחים גלזר, המאמן, "דוקטור" ארליך ושמואלביץ, באיצטד ארסגל. המראיין: נסים קרית.

המשחק האחד מתוך תריסר המשחקים ש' אנשי הפועל הפסידו בדרך מסעם היה נגד אלוף יוגוסלביה הבלתי מנוצח, הכוכב-האדום מבלגרד, שרוב שחקניו משתייכים לנבחרת הלאומית של יוגוסלביה. המארחים הודרוו לסיים את המשחק עם הפועל כיון שהתכוננו למשחקים חשובים יותר: הטורניר הבינלאומי באיסטנבול בו זכו בגביע, בנצחם בגמר את הנבחרת התורכית 38:52.

למרות ישראל הומונה לטורניר זה לא נענתה בגלל הסכסוך בין המחלקה לתרבות הגוף למרכז המכבי (העולם הזה 723) ומצ' רים שהודיעה שלא תשתתף באם ישראל תו' פיע נכשלה במשולש: לפני פרס, תורכיה וצרפת.

כדורעף ארבע פעמים 3:0

"ישראל תפסה את המקום העשירי באלי' פות אירופה בכדורעף", הכריזו העתונים עם שובה של נבחרת הכדורעף הישראלית מ' פריס. הם שכחו למסור כי באליפות לא הש' תתפו אלא עשר נבחרות בלבד, כך שהנב' חרת הישראלית לא יכלה להשיג את המקום האחד עשר.

בפתיחת המסע היה נדמה כאילו יצליחו הישראלים במידה כל שהיא. אך בהגיע התור' צאות הראשונות לישראל פנו כל האשליה' בפגישה הראשונה עם הנבחרת הצרפתית נר' צחו הישראלים 3:0, בשניה נגד רומניה, נר' צחו באותו שיעור (3:0) וכן בשלישית וב' רביעית, איטליה ובלגיה, 3:0 כל אחת. ה' תיקו האחרונה היתה בפגישה עם נבחרת הולנד החלשה, אך גם זאת הכריעה את ה' נבחרת הישראלית 2:3.

לעומת חמשת ההפסדים של הישראלים בלטו שחקני הכדורעף של ברית-המועצות: הם ניצחו בכל חמשת משחקיהם והוכתרו בתואר האליפות. נחמת הנבחרת הישראלית: "משלחתנו כללה 30 ספוראים בלבד, שעה שהמשלחת הרוסית הופיעה עם מתנה שלם — 41 שחקנים, מאמנים ומנהלים."

כובש הלבבות

אלפיים באי אוהלישם התלאיבני קיבלו את מישה אלמן בתשואות סוערות אחר שהשמיע בכינורו (כשהוא מלווה, בפסנתר, על-ידי ארווין הרבסט) סונטות של הנדל ובטהובן, שסון לבאך, נעימה יהודית לאח-רוך, מסידומינגו לבנימין, נוקטורנו לשופין, פולוניז לויגיאבסקי וסימפונייה ספרדית ללא-לו, כשם שקיבלוהו משך חמשים שנוויו האחרונות מלינו מאוני קונצרטים ברבתי העולם (כולל הופעות ג'ורג'קויות, בהן הא-זינו עד עשרים אלף איש). אחר חמישה הד-רגים שהכנה-הגאון בן 60 נאלץ להשמיע לקהל שמחא כפיים בקצב, הוברר קסמו של הכנר בפראק השחור והחולצה המלבינה לח-לוטין: נגינתו כובשת לבבות.

אולם את יכולתו לכבוש לבבות הדגים אלמן כבר לפני חמשים וחמש שנים כאשר עשיר-עיריתו (באוקראינה), גוי אוהב מוסיקה, התפעל מגנינת הכינור של הילד בן החמש (שהיה נכדו של גגן חתונות מקצועי, כלי-זמר, שבלעדיו היתה "חתונה דומה יותר ללווייה מאשר לשמחה"), שכל לו מורה פרטי ודאג להכניסו לאקדמיה הממלכתית באודסה.

בגיל 12 יצא ילד הפלא לסיור בעולם (מב-צע שהוא חוזר עליו, עדיין, לעתים קרובות למד), כבש את הלבבות שוב, התיישב כע-בור שבע שנים נוספות בארצות-הברית, הוכר כאהד מגדולי נגני הכינור בעולם.

מלבד היותו בארץ בפעם השנייה (לראשו-נה: 1935) הוא מצטיין בעוד תכונה היקרה לחלק מן היישוב: מישה אלמן סרב, למרות כל ההפצרות, להופיע בגרמניה ואוסטריה ש'אחר מלחמת העולם השנייה.

החידון המוסיקלי

מלבד 14 הפתרונות חידון בעולם הזה 723 הוא תפרסם גם בהעדרו של התלוש בעמוד 14 וגרם לצלצל טלפוני בלתי-פוסק למערכת שנתבעה להסביר לאן נעלג התלוש. רבים בחרו בדרך קלה יותר: תלשו את הדף המכיל את העמודים 13, 14, שיגורוהו בשל-מות הכוכחה על הצונם הטוב.

14 היצוארו שתוארו עלייך דוש, הן: (1) מחול השעות (2) חלום ליל קיץ (3) מפצח האגונים (4) האמריקאי בפאריס (5) סימפונייה בלתי גמורה (6) ווילהלם (7) מחול המוות (8) המשורר והאכר (9) המנהל למחול (10) מדם באטרפליי (11) הספר מסיבילייה (12) שחרודה (13) שולה הפנינים (14) פאוסט.

חמשת הפותרים, ששמותיהם עלו בגורל, ושזכו בפרטי ספרים, הם:

עליזה בוכמן, ירושלים, שכונת אבן-היהושע, בית גאון; צפורה דה-בר, בני-ברק, גבעה רוקח; מרדכי מרמורוש, פתח-תקוה, פגיה, שיכון וותיקי ההסתדרות 311; אסף פרנקל, כפר גלעדי; א. שפיגלמן, ארצות-הברית, קליפורניה, ברקלי 9, רידו וראד 2532.

המחירת לאור היום

דברי הימים למלחמת השיחור (168 ע') — בעריכת יעקב עמרמי ואריה מליץ — הוצאת ספרים שלח (3.250 ל"י).

"המדינה היהודית וקוקה לחסותה של ברי-טיה. לכן לא ייתכן מצדנו שום מעשה שיש בו מעין גילוי איבה לאנגליה או גרימת נזק לאינטרסים החיוניים לה..." מי אמר מלים אלה? הקורא בשנת תשי"ב יקשה לנחש. אמר אותן: ד"ר משה סנה (קליינבאום), ראש המפקדה הארצית של ההגנה, בהארץ. התא-ריך: 14 למאי, 1945, בדיוק שלוש שנים לפני הקמת המדינה.

היו יודעים לקהל הרחב, כך הוא מספר שההגנה ה"לאומית" נתפלגה מן ההגנה הכל-לית ב-1929 מפני שירמיהו הלפרין, ממנהיגי ביתר, התלונן על הפליות מפלגתיות. בשעה שרומל התקרב לארץ נחתם הסכם בין נציגי אצ"ל וצבא צרפת החפשיית בדבר הוצאה לפועל של פעולות חבלה בעצמים צבאיים במקרה של פלישה גרמנית. הסכם זה נחבל, אחר כך, על-ידי האנגלים, שחשדו כי הצר-פתים רצו להתנקם בהם בכלל התככים של ספירס בסוריה.

בסוף 1944 נפגשו אליהו גולומב ומשה סנה עם מנחם בגין, דרשו להפסיק את פעו-לות האצ"ל מתוך תקוה בנצחון מפלגת

מישה אלמן, כנר החתונה לא דמתה ללויה

הלייבור בבחירות כעבור כמה חודשים. הם היו בטוחים שפרוש הדבר שנוי מוחלט במ-דיניות הבריטית בארץ. מעשיה משעשעת: איש אצ"ל שנחטף ע"י ההגנה והוחזר הביתה ונאסר מיד, נשאל על-ידי קצין בריטי אם החזיר את דמי הנסיעה. כשאמר שאינו יודע לצי, אמר לו הבריטי: אתה יכול לשלוח את הכסף לד"ר מ. קליינ-באום (סנה).

לא ידועה גם עמדתו של ישראל רוקח בימי מסירת אנשי המחירת לידי הבריטים. רוקח אמר, בשעתו, לר"ר וייצמן: "אתה כנשיא ההסתדרות הציונות אחראי לחטיפות. כעת אני מצטער על קבלת הפנים התגינית שתלאיבם סידרה לכבודך."

הדו"ח של גולומב ב-1945: "את השימוש באמצעים של כוח ומסירת עבריינים למשטרה (הבריטית) מתיר לעצמו הישוב רק במקרה

דברים אלה של מי שהיה עתיד להיות נציג הקו הפרוקומינורמי ביותר במפ"ם אינם הקוריוז היחיד ב-168 עמודים שופעי תמר-נות ועובדות מרתקות, ברובן ידועות אך נשכחות, בחלקן חדשות. ציטטות אחרות, העוללות להעלות היום חיוך על השפתים: "תנועת הפועלים בארץ אף פעם לא דרשה ולא אמרה: אנגליה, צאי מארץ-ישראל. דרי-שתנו היתה תמיד — הגשמת המנדט" דברים אלה נאמרו על-ידי גולדה מאירסון באסיפת מפא"י בדיוק חצי שנה לפני פרוץ מלחמת העצמאות.

100 מליין לירות. אף כי רוב הספר בא לחדש זכרונות ולצרפם יחד לסיפור מקיף אחד של מלחמת השיחור — כוונת המחב-רים: כל הפעולות היוזמות בכוח הנשק והזרוע למלחמה בשלטון הור ובניגוד לחו-קיו — הרי כולל הספר כמה פרטים, שלא

של פעולה מסוכנת מצד העבריינים. לשמ-חנתו נעשו אמצעים אלה מיותרים כיום, ואולי גם לא יהיה צורך לחדש אותם..." ולענין פיצוץ מלון המלך דוד, שנעשה בידיעת ההגנה, תפקה של ישראל גילוי למנחם בגין: "התוצאות החמורות מפעו-לתכנם הביאו להתפתחות בלתי נראית מראש. ההגנה כפי שפורסמה בעתונות לא התחשבה בהדרכתו והיתה, איפוא, בלתי נמנעת..." באור זה נראות ההתקפות החריפות על אצ"ל באותם הימים קצת בלתי-מוצדקות.

ולסיכום הפרשה, הודעת הממשלה הברי-טית יומיים לפני סיום המנדט: "החל מגמר המלחמה נצחון 338 נתינים בריטיים בארץ ישראל ובאותו זמן עלו כחות הצבא כאן למשלם המסים הבריטי 100 מליון לירות... 84.000 חיילים, שלא קיבלו כל עזרה מן העדה היהודית..."

מלכודת של האינטליגנציה. אין זה ספר היסטוריה. הסרים הרבה דברים, שמן הראוי שיתפרסמו באחד הימים: תמונותיהם של מבצעי הפעולות ופרטי חייהם, הסברה מקיפה יותר על היחסים הפנימיים בין שני ארגוני המחירת, וביניהם לבין ההגנה, כן לא כללה ההוצאה כמה פרטים חשובים, אם כי פחות נעימים: למשל, סיבת פטורו של משה רונברג, מפקדו הראשון של אצ"ל שהוחלף ע"י רויאל, או ההסכמ" שנחתם בין אברהם שטרן ו"נציג איטלקי" — אשר נתגלה רק כעבור שנים כמלכודת מטעם האינטליגנציה ה-בריטי.

אין להכחיש שהדברים כתובים בהתאפקות רבה ובאובייקטיביות. דבר זה בולט פחות במדור התמונות: כך אין אף תמונה אחת על פרשת רצח הלורד מוין ומשפט מבצעיו, ונשי לח"י. גם פרשת פעולתו של הלל קוק" פיסר ברגסון באמריקה, בלי ספק חלק מעניין של הפרשה הכללית, אינה בולטת במידה מספקת בחומר הכתוב והמצולם.

עם כל זה והו ספר מרתק. כשנקראים הדברים כיום, במרחק של כמה שנים מן המאורעות, קשה להתעלם מן השינוי הגדול שחל מאז בכל המושגים. גם המעריצים וגם המתעבים יצטרכו עתה, אחרי כל מאורעות מלחמת העצמאות, לשנות את נקודת השק-פתם. בהשוואה לאלפי מעשי הגבורה של ההגנה והחזר הכידונים של חיל הרגלים, נראים מעשי זה העזה של אצ"ל ולח"י בפרו-פריצה הנכונה, לא מוגזמת אך גם לא מופחתת. ואילו כרוזי התובעה של הועד הלאומי ("מעשי זוועה בוצעו על-ידי מטור-פים...") נראים כיום פחות כנים.

אין זה ספר היסטורי. אולם זהו ספר שעל פיו אפשר, כיום, לכתוב היסטוריה. ומן הראוי שיוחל בתפקיד זה.

* בו הסכים יאיר לתת לצי האיטלקי בצי-ים בישראל, תמורת הקמת צבא עברי (בפיקוד איטלקי) והבאת עליה המונית משטח הכיבוש הגרמני, באישור האיטלקים.

הצורך; 26) שוגאו המושבע של הכלב; 28) גבעה גבוהה; 30) אחד המשוררים העבריים החיים; 31) נישא; 33) איש; 34) זוג איברים חשוב; 35) שאינו תושב; 39) סוג מקלע; 40) תן; 41) סכום; 42) סרט; 44) ארמון; 45) חומר המכונה בטעות בשם פסק; 47) לבוש לכף הרגל; 48) אש; 50) ממנהיגי המהפכה הצרפתית; 52) נוזל; 54) כלי קבול עשוי בד.

פתרון תשבץ מס' 86

מאונך: 1) מרגרינה; 6) עמרם; 9) פחד; 10) רמלה; 12) גמיש; 14) מאו; 15) רחל; 17) ליר; 18) שילוח; 20) צל; 21) יש; 22) שחר; 23) ריר; 25) תור; 27) לוח; 29) מים; 31) רעש; 33) נוץ; 35) חכם; 38) לחם; 40) רוש; 41) שר; 42) צב; 44) מחרשה; 46) דו"ח; 47) רכס; 49) קצה; 50) קולב; 51) יערי; 53) פסח; 54) מחבת; 55) פתח-תקה.

מאונך: 1) מרגלית; 2) גפיר; 3) רחש; 4) יד; 5) הראל; 6) על; 7) מהר; 8) מכללה; 11) מזור; 13) מישור; 14) מירון; 16) חץ; 18) שחל; 19) חיים; 24) ריח; 26) רעל; 28) חורשה; 30) מכשול; 32) שחם; 34) נוה; 36) מר-חביה; 37) מצרים; 39) מחקר; 43) בך; 45) רציף; 46) דוחק; 48) סיב; 50) קסת; 52) עת; 53) פח.

10x10 crossword puzzle grid with numbers in the starting cells.

חשבץ מס. 87

(ערוך עפ"י מתכונת הכתיב המלא)

מאונך: 1) מחילה; 4) נך; 6) מקום החבור בין הרווע והקנה ביד; 10) היה... לאריות ולא ראש לשועלים; 11) חי בארץ עוף; 13) בין היום ללילה; 14) בבקשה; 15) חדיש; 17) אבי האב; 18) מראה בשי-עון את השעה; 20) שמצריכה תשובה; 23) כסוי לראש; 25) שמונה-עשרה; 27) מסולם הקולות; 29) בעל-חי מימי; 30) מרכב מחוליות הנמשכות זו אחר זו; 32) תרנגולת צעירה; 35) בוסתן; 36) קול געיה; 37) ענף; 38) מדון; 41) מפלצת ימית; 43) בכסותו את השדה לאי ישאר לירק אף שריד; 45) כנוי; 46) קרב המ-כונה; 49) גדול מאגם וקטן מאוקינוס; 51) כח; 53) חופש; 54) משכורת; 55) מקום כנוס התבן; 56) נקי; 57) מקום מחסה בשעת הפצצה.

מאונך: 1) שקר; 2) בחלקו הקדמי של הראש; 3) מורה; 4) רדיפה אחרי חית השדה; 5) בקיע; 7) אליל השמש במצרים הקדומה; 8) "נעל" הסוס; 9) מאכל מד רחי; 11) מדינה באפריקה אשר הוצעה ל-הרצל כמקום התישבות ליהודים; 12) ראש ממשלה ציכי ידוע; 15) פסולת התבואה; 16) כנויו של מפקד לח"י; 19) לוהט; 21) דבור שקט; 22) לשם נורקות המעטפות בבחירות; 24) תאנה שאינה מבושלת די

טרם צאתו לניו-יורק הספיק שר החוץ **מושה שרת**, לשגר מכתב לעיתון המי נוקד, המיועד לעולים, אומר, הסכים עם הביע עולי בבל, ה-שתלמים בעברית באולפן ירושלים, שתבעו את סילוקן של המלים הלועזיות מהשפה. אחר ששלל את זכותן של קוסק ואקטואלי הסביר שר החוץ: מה טעם יש להזיק בעברית למלה פוליטי כשאנו יכולים לומר מדי נ"י?"

ארבעים ושש שנים אחר שההסתדרות הציונית דחתה את הצעת בריטניה להקים בית לאומי יהודי באוגנדה שבאפריקה, מונה היהודי **אוברוי בנימין כהן**, אחד מסגני שר המושבות הבריטי, למושל ומפקד עליון של ארץ החסות אוגנדה.

"בבוקר אתה קם."

כשהסביר הנרי קייזר, איל התע-שייה האמריקאי את חלוקת נכסיו ב-48 מדינות ארצות-הברית, התעכב במיוחד על טקסאס הדרום-מערבית, הצהיר: "ההשקעה הטובה ביותר שקבעתי בסקסאס, היתה זאת שלא למדתי שם לשחק פוקר." כאשר **הנסיך ברנהרדט**, בעלה ה-גרמני של מלכת הולנד, סירר בארגנטינה הופיע בכינוס הדאקאמיטאדוס (חסרי החולצות), אודהו של פירון, כדי להיות שותף להרגשתם, הסיר את מעילו, אחר היסוס נוסף, את חולצתו.

הקולנוע עבדאללה אלתה, מי שהיה מפקד הלגיון הירדני בעיר העתיקה, שנמלט למצרים ונידון למות שלא בפניו, באשמת שותפות לקשר רציחת עבדאללה, חיפש תעסוקה: השבוע הב-ריק לממשלת פאקיסטאן המוסלמית הציע עצמו לצבאה, למען הילחם לשיח-רוו המוסלמים בקשמיר, ארץ המריבה בין פאקיסטאן להודו.

בהתפס מטיף-נודד אמריקאי שעיקר הטפותיו מכוחות נגד מחשופי שמלות נשים, הואשם בשיגור מכתבי העלבה ל-בת הנשיא, הזמירת **מרגרט טרומאן**. כשנידון לערבות, הכריז: "אסור להעמיק מח-ף, ואפילו לבת נשיא. מלבד זאת אני איש-אלוהים ואין עמי סנט (למתן ערבות)."

אוליבייה דה-האכילנד, שחקנית הקולנוע ההולנדית שניסתה מזלה על קרשי הבמה בניו-יורק וכשלה, היתה מזועזעת. עד כה חשבה כי אין דבר העו-מד בפני רצונה (ושאיפותיה). אך אחר כשלושה הבמתי נוכחה כי יש תפקיד נוסף בו לא תוכל לשרת. התפקיד: נשיא ארצות-הברית. הסיבה: היא גולדה ב-יפאן, להוריה האמריקאים, ולא תוכל הילכך, בהתאם לחוקה האמריקאית המו-נעת את הנשיאות מילידי חוץ, להיות נשיא.

אחר **שילוכנה מונגאנו** זכתה ב-ארת כבוד מטעם מארגני שבוע האודו הבינלאומי על הפרסום שנתנה למצרך היסוד על-ידי השתתפותה והבלטת עצמה (1.68 מטר) באודו המר. נתפנתה לעיסוי קיום יותר רציניים, מתכוננת להופיע כי-נצרה בסרט המתאר את מחשבותיה של נערה העומדת להפוך נזירה.

אשתו השלישית של **מיקי רוני**, שח-קנית הקולנוע **מרתה זויקרס**, זכתה בקלות יתירה בגט. נימוקה: מיקי הוא בעל מזג איום והתקפות טירוף.

עיתונאית יודעת-כל גילתה פרטים נו-ספים על **כינוג קרוסבי** בן ה-47 קרח לחלוטין, עונג, לכן, פאה נכרית. במחזות אהבה, בהם הוא מופיע, הוא לועס, מתוך שעמום, גומי לעיסה. מלבד זאת הבטיח את גרונו ב-35 אלף לירות.

כוב הופ הודה לבסוף כי החכמות בהן זרועים סרטיו אינן פרטיות משלו. מלבד כרטיסיית-חכמות השמורה בארון ברזל ליד חדר השינה שלו הוא נעזר בששה כתבנים המרכיבים לו הלצות, בדיחות והתחכמויות המספיקות לכל הו-פעותיו.

במאי הסרטים **אלפרד** (בימת האימים) **היצ'קוק**, המצטיין בבימוי סרטי פשע, הביע את דעתו על סרט-הפשע המצטיין: "תינוק מובל בעגלה על-ידי אמו, שולף, לפתע, את אקדוחו ויורה באחד העוב-רים."

הסופר האמריקאי ממוצא ארמני **ז'וזף יאם** (הקומדיה האנושית) **סארז'ין** הסביר למבקרי מועדון לילה ניו-יורקי את דרך חייו בביתו שמחופן השני של ארצות הברית, קליפורניה: "זאת דרך חיים חד-שה לחלוטין. זה נראה ככה: בבוקר, אתה קם."

"לי יש אפילו שניים!"

בהופיע **אנוף יצחק שדה** כעד בחקירת רצח נסים לוי, סיפר על ליל הרצח, בו נודקו לטלפון אשר בביתו, הסביר לבית הדין כי פגיונות היו נפוצים בין חייליו (כדוגמת הפגיון בו נרצח, כנראה, לוי). כאשר שאלו הקיטגור אם לעצמו פגיון, השיב בחיך: "לי יש אפילו שניים."

וינסטון צ'רצ'יל הודה כי הוא משתמש בסמי שינה. הרכבם: שתי כו-סות חויסקי וכותרות העיתונים. ההסבר: קריאת הכותרות שלא השתנו מסך ה-שנתיים האחרונות מבטיחה את שנתו של מנהיג השמרנים הבריטיים, באם החויסקי לא הספיק לעשות את שלו.

המלכה אליזבת החליטה לקמץ בהוצאות בית המלכות הבריטי. אחת ה-דרכים: ביטול הגשת בקבוק החויסקי הלילי למיטת המלכה, מסורר שבאה מימי **המלכה ויקטוריה** שהורתה על-ידי רופאה בהצטננה, ליטול כמה לגימות חויסקי, טרם לכתה לישון. הנפגעים היחי-דים: משרתי המלכה, שהיו שותפים את בקבוק החויסקי, אשר המלכה הנוכחית לא היתה נוגעת בו.

בפי הרמטכ"ל האמריקאי, **גנרל עו-מר ברדלי**, היו מלים חריפות להורים האמריקאים: "לעולם לא יהיו למשפחות האמריקאיות בנים בריאים וחזקים באמת, כל עוד יהיה המשבר המשפחתי הגדול באם הבן צריך לפתוח את יומו בשתיית מיץ תפוזים או בשתיית מיץ אשכוליות."

אמר **הרוכס מויןדור**, כשהוקף ב-לונדון אוספי אוטוגרפים, שביקשו את חתימת ידו: "האם אני באמת דומה ל-**ריטה היורט**?"

מאה שנים לאחר שחיילים בריטים הח-לו שרים את שיר הלכת חיילים וחתיקים אינם מתים וחודשים מספר אחר **שהגנרל דוגלס מק-ארתור** ציטט לפני וועדת החקירה של הקונגרס האמריקאי הפך לתקליט הנפוץ ביותר (והמשודר ביותר) ברחבי ארצות הברית.

בינתיים גילה מומחה לחקר משפחות כי מק-ארתור הוא קרוב משפחה ל**וינס-טון צ'רצ'יל** ו**פרנקלין רוזוולט** גם יחד, הקרבה: בן-דוד מדרגה שמינית ל-צ'רצ'יל, * מדרגה ששית לרוזוולט.

תחנת השידור קול אמריקה שמה השי-בוע את **מתיאס ראקושי**, מנהיג הקו-מוניסטים ההונגריים, ללעג. סיפרה התח-נה: כשנתגלתה גופה עתיקה באחת הח-פירות בהונגריה ציוותה מוסקבה על ראקושי לחייב את אנשי המדע להוכיח כי הגופה היא של **ג'ינגיס חאן**, כובש מערבות אסיה, תוך שבועיים הודיע רא-קושי כי הגופה היא של ג'ינגיס. ההסבר: "מסרתי את הדבר למשטרת הבטחון (האחראית בפני ראקושי ישירות) והגופה הודתה באשמתה."

אחר שהתפטר, היו שעותיו הפנויות מרובות ו**גנרל ג'ורג' מרשל**, מי שהיה שר הבטחון האמריקאי, היה מוכן להסביר את שבע הנקודות שבוערותן הקל את מעמסתו: (א) מעולם לא קרא דו"חים ארוכים, הסכים לעיין רק בדו"חים מתומ-צתים ומגובשים; (ב) הסתגל לבצע הכל (כולל: התלטות) במהירות, הוא יכול להתלבש (במדי פאר, בשעת הצורך) תוך ארבע דקות; (ג) אחר שהחליט דבר-מה, אינו שב לחשוב בהחלטה; (ד) ידע את תפקידו של כל אחד מאנשיו; (ה) הוא חסיד ההשכמה, פתח את יום עבודתו בשבע והצי בבוקר, אמר: "לשום אדם טרם היתה מחשבה מקורית אחר שלוש אחר הצהריים." (ו) רעגן עצמו משך היום על-ידי חטיפת תנומה קלה, האורכת רבע שעה בדיוק ולאחרונה (ז) לא דאג מעולם. אמר **פאול דזגלס**, הסנטור האמרי-קאי שהצטיין כפרופסור לכלכלה וסבל מהתקפת היסטריה (שהתבטאה בצריחות ובלילות) בסנסא, אחר שדחו את הצעתו לקצץ בתקציב, בגמקו את התנגדותו ל-צ'בוץ את כל המכוניות הממשלתיות צהוב: "רחובות ווינגטון (הבירה) ייראו כאליו קושטו אשכולות בנות בשלות..."

מתוך דאגה לעתיד הורה **ג'אווהאר-לאל נהרו**, ראש ממשלת הודו, לעקור 12 מיליון דונם (כשלוש חמישיות משט-חה של ישראל) יערות-עד ולהפכם שדות חיסה, שתסחן לקמח מונע רעב.

* זאת אומרת שצבו של סבו של סבו של סבו של מק-ארתור וסבו של סבו של סבו של סבו של צ'רצ'יל היו אחים.

הסמל והקצין. זאב שוורצברט, (שאביו עומד לימינו), צבר ואיש מחתרת, שהיה סמל במשמר הנע החיפאי, יחד עם מפקדו, דוד טרייפוס הצנום והמיושקף. נעצר תוך מהלך המשפט מרוב חשש שינסו להשפיע על עדי התביעה, שרובם ריי פיקודיים לשעבר.

הער והפרקליט. עד התביעה הראשי היה אברהם (חאמה) הארבורג. שוסר חפיקודי שורצי ברט ומרייפוס. שהודה כי היכה את ריטוב (בפקודתו של טריי פוס), שתואר על-ידי הסניגוריה כטיפוס מושחח שנידון על הכ-את אשה, החי על רווחיה של זונה, השותה הרבה ומוכן ל-נות אה עדותו תמורת כסף. ה-סניגוריה נעדרה בשיחה מוקלטת בה הסכים הארבורג, כביכול, ל-שנות את עדותו תמורת אלפי לירות.

אחר שפרקליט מחוז ירושלים, עזרא הדיה, שמע את טענות ה-סניגוריה ואת הכחשוש עדו, יצא, נרגע, בהפסקה ועיין במכופל, ב-גירוסלם פוסט שהיה בידי חבר,

השופט והנאשם. לפני שדוד טרייפוס ישב על ספסל הנאשמים ולפני היותו קצין משטרה חיפאי, הספיק להיות שלישו של מפקד מחוז ירושלים, דוד שאלתיאל, וקצין המבצעים של המשטרה הצבאית במחוז. בתפקיד זה שפט, חגיגי תגורית-כתף, את אחד מפיקודיו העבריינים, תמונה מעניינת זו צולמה לפני כמה שנים, נשתמרה במקרה.

ארצות הברית בין השאר. בדיחה שבדית

השואל את מי שיודע מהו מרכזה של העיר ניו יורק, יקבל תשובה: ככר הטיימס. במפגש של שלושה רחובות ניו יורקיים חשובים: ה'42, ברודוויי והשדרה השביעית (לשוא יחפש התייר עצים בשדרה) נוצרת ככר רחבה ובמרכזה של הככר עומד בנין גבה קומה (אך ננס בשכר עומד בנין הקרובים), שצורתו משולשת. על פתחו טבלאות נחושת ועליהן כתובת: "ניו יורק טיימס" — כל החדשות הראויות לפרסום. על הקיר הצינאי, בין הקומה הראשונה לשנייה, מרצדות מדי ערב אותיות האור גדולות, המסירות את תמצית החדשות האחרונות לעוברים ולשבים.

זהו בנין הניו יורק טיימס. מסביבו רקד הנער הצינאי הניו יורקי הורה סוערת ברוח הלילה ב'14 במאי 1948, כאשר הופיעה באר תיבת האור הידועה כי מדינת ישראל הוכרזה בתל-אביב. מול הבנין הזה מצפים ההמונים לתוצאות, בליל הבחירות לנשיאות ארצות הברית. כאן מחכים הניו יורקים, בליל ראש השנה האזרחית לשעת חצות. רק מעטים יודעים עים שהמערכת אינה יושבת באותו בנין משור נה צורה, אלא בבנין גדול יותר ברחוב סמוך. רק מעטים, ביחס, מאלה המעלים את שם הטיימס על שפתויהם יום יום קוראים את העתון רב הכמות, ורק מעטים מאנשי המפתח בעולם המדינות, העתונות, העסקים בעולם מוותרים על הניו יורק טיימס. הטיימס הוא העתון היחיד בעולם המוסר דוחיים סטינוגרפיים מלאים של נאומים חשובים, לא רק של נשיא ארצות הברית, או מועמדים לנשיאות או סינאטורים חשובים, אלא גם חוות דעת האפיפיור, הכרזות של אישי חוץ לארץ. הטיימס הדפיס יום יום דו חים מלאים (פרט לקיצוץ הצנזורה) משיבות ועדת החקירה בענין פטורי גנרל מקראתור. הטיימס פרסם במלואו את חוזה השלום עם יפאן.

בכל יום ראשון בשבוע מוסר הטיימס תמצית דרשות הרבנים בבתי הכנסת החשור ביום בעיר, וביום ב' — מה אמרו הכהנים ביום אמול בכנסיות. מדור הספורט שלו מוסר יום יום פרטים מדויקים על הישגי הספורטאים לא רק של מיום האתמול, אלא גם את הישגיהם הבינוניים במשך כל השנה. הטיימס הוא העתון היחיד בעולם המוכן להק' דיש מקום לבדיחה שמקורה בשבדיה על ספרו של פראנקל. היא מובאת לא במרור הצחק שאינו קיים בטיימס, אלא כמברק מאת כתב מיוחד משטוקהולם.

בעת מלחמת העצמאות הקדיש הטיימס יום יום יותר מליים על המתרחש בישראל מאשר השחרור את ארבעת עמודיו של עתון תל-אביבי. הטיימס פרסם אפילו את ההלצות שהיו רוחות אותם ימים ברחוב הישראלי, תאר את צורתם החיצונית של חיות הנגב ולוחמי הגליל והסביר את ההבדל ביניהם. המעיין בטיימס של אותן שנים יקבל תמונה מקיפה יותר, צבאית, כלכלית, חברתית, של הארץ, מאשר ימצא בעתונות המקומית של אותה תקופה. כל זה למרות שהיה כל השנים אנטי-צינאי קיצוני, האמין בהתבוללותם של יהודי אמריקה.

בדי מעשי ניו יורק, האיש שעשה את הטיימס מה שהוא כיום, אויבקיטיבי, שמרני, מקיף, היה אדולף אוקס, יהודי ליד סינסינאטי. טי שהתחיל את דרכו בעתונות כמדפיס, לאחר שקנה, והוא בן 20, יומן בעיר שדה, הצליח להפוך אותו מעסק מופקפק לעתון פורה. כעבור 18 שנה החליט לעבור לניו

יורק, קנה את הטיימס המקומי שהיה עד אז עתון סנסאציוני למדי ועומד, מבחינה כלכלית, על כרעי תרנגולת, העלה את רמתו תוך שנים אחדות, עד אשר בתחילת המאה הנוכחית החל הטיימס לעלות למרום סולם ההגינות, הפך למה שהוא כיום הזה: העתון המכובד ביותר בעולם.

היה זה אוקס שהדביק לטיימס את הסיסמה כל "החדשות הראויות לפרסום". הוא הטיל חרם על הכתבות המרעישות על אודות גיי רוסים, מעשי ניאוף ובגידה, סנסאציות זרות אחרות, שפארו את העמודים הראשונים של העתונות הצהובה. בגלל זה תפוצת הטיימס (חצי מיליון בימות החול, קצת יותר ממיליון ביום א') היא הרביעית בין עתוני ניו יורק, מפגרת בהרבה מאחורי העתון הנפוץ ביותר, הניו (שני מיליון וחצי בימות החול, ארבעה מיליון וחצי ביום א').

הטיימס מופיע בשתי מהדורות יומיות. הראשונה, יוצאת לשוק בדיוק בחצות הלילה, עתונים אחרים מקדימים ומוציאים את מהדורתם הראשונה בתשע בערב (עם תאריך יום המחרת, כמובן). אפילו ההראלד טריב' יון המכובד והשמרני יוצא לאור באחת

המאורע ציון בכל העולם בהבלטה יתרה. העתון היחיד שלא נתן לזה פרסומת רעשנית: הניו יורק טיימס.

ברית המועצות ארבע ריבואות שמשות

כבר בראשית יולי התנבאו הישישים והישישות ברבריי מוסקבה כי פורענות הים קשה מתרגשת באה. הם עוד זכרו את 1920 ו'1936, כאשר לפתע, ללא כל אזהרה מוקדמת, מצאה עצמה מוסקבה הבירה, בעלת האקלים היבשתי, במרכז השתוללותם של גלי אייר חם, אשר נהר מאזרייה הדרומי מורחיים של ברית המועצות.

החמסין במוסקבה היה בו מן החידוש ומן הפתעה ומישמש מקור השארה לשירו של וולדימיר מאיקובסקי שתיארו כ"ארבע ריבואות שמשות" ואמנם הראה המדחום, באותו בוקר רותח של 1920, 36:4 מעלות בצל. אנשים יראי-שמים הצטלבו והיכו ליום הדין בו ישרפו החוטאים והחטאים של מהפכת 1917.

אך יום הדין לא בא ותתיקי מוסקבה לא

מוסקבה: נער מוביל קרה, שוטר אדיב, מכוניות מפוארות החוטאים והחטאים לא נשרפו.

היו זוכרים את המאורע לולא חזר הטבע, והשנה 16 שנה, ב'1936, חמסין דור יומי בן 36:5 מעלות בצל, לעבר הבירה. מטאורולוגים מצויידים במכשירים חדישים וישישים בעלי שיגרון הזהירו, השנה, על החמסין המתקרב, במחזוריות מפליאה: 1920, 1936, 1951.

בין הכבאים: מטוסי קרב. מוסקבה, שהיא אחת הערים המתוכננות והמוני הגות בקפדנות הרבה ביותר בעולם, הכינה עצמה לקראת החוויה של יום בקרהמשהו ביסודיות יתירה.

ערב החמסין נפתחו, בפקודת ראש העיר, דלתות ומבואות המטרו (המבון התתי-קרי) קעי של הרכבת התחתית) והופעלו כל מאורי רריו. המטרה: המטרו ישמש מחסה למאות האלפים מוכייהשרב.

לכל המשדרים הממשלתיים, בתי-ההור לים והספר סופקו מאזוריים נוספים. ליד בתי המסחר לשמשיות ומניפות אוצבו אנשי מטרה עוד בשעות הבוקר המוקדמות להי כוונת תורי הגונים. בתי החרושת לקרת

קיבלו הוראה לעבוד חמש משמרות במקום שלוש ולהכפיל את תפוקתם. הקיוסקים ובי תי הממכר לגלידה הותרו שלא לאחר בכף תיחת עסקיהם ולא להקדים בסגירתם. גוייסו כאלף מכוניות להבאת גלידה וקי רח לילדי הגנים ובתי הספר, 450 מכוניות מים להרבעת הרחובות הצרובים. כל ההג' בלות על השימוש במים ובחשמל הוסרו. בפקודת המשרד להידרוטכניקה הופעל סכר נוסף בתעלת-מוסקבה אשר העלה את הסיפקת החשמל הדרוש ליום בשליש.

עשרות אמבולנסים הועמדו במצב הכן יחד עם גודוי מכבי אש, משמר אזרחי, צבא ומשטרה. 150 שוטרים נשלחו, במיוחד, להוקף היחפה של חימקה על נהר מוסקבה, החוק 23 קילומטר מהבירה, כדי להסדיר את תנועת רכבות המחרצים.

מסגרים ובעלי מלאכה הובהלו במוניות אל כל אחת מ-750 המוקרות אשר בבירה לבדיקה ומבחן אחרון. ראש העיר שידר מדי עשרים דקות הוראה להנות מלאי מים בכל דירה. לכל רובע הוקצתה פלוגה לחימה באש, מורכבת צעירי קומסומוול (תנועת הנוער הקומוניסטית) ששמרה על בריו הכי בוי והשטיחה את צינורות הכיבוי המגולגלים לשם בדיקה אחרונה.

גדודי צבא ממוכנים הוכנו ליד פרבריי הציפים של הבירה, בשדה התעופה טושינו אורגן להק מטוסי קרב שצוודו בסילוני ענק לכיבוי שריפות, לשם איתור שריפות גוד' לות.

החיילים היו אדיבים. ב'1030 בלי לה התיצבו מנהלי המחלקות לפני ראש העיר, מטרו דו"ח על הכנותיהם. 30 דקות לאחר מכן קיבל הגנרל ונטיקוף, מושלה הצבאי של הבירה, את ראש העיר למסירת סקירה אחרונה על המצב. אותה שעה הראה המדחום 27 מעלות.

כאשר הפציע השחר המחניק, מחו מאות אלפי אזרחים את שרידי שנת הסיוטים של ליל חמסין במגבת רטובה ויליד בתי-הספר פרצו בצהלה לרחובות כשמכנסי התעמלות בלבד לעורם. אזרחים רזיזים אצו לבתי החרושת לקרת, תוך תקוה להיות ראשונים. אולם לא היה צורך למהר: שוטרים כבדי סכר הכווינו בנייעיד תורים ארוכים וממכר הקרח התבצע במהירות.

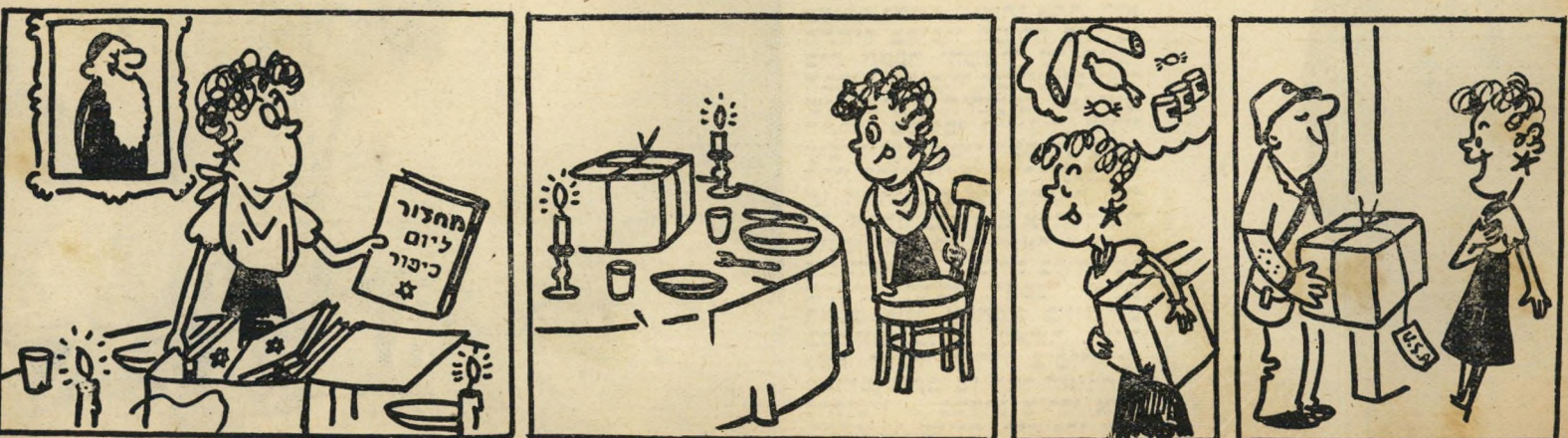
כבר עם שחר החלה תכונה רבה בגנים הציבוריים. רזיזים הקדימו ותפסו מקומות מוצלים. אך חיליים הקימו אותם באויבות, הסבירו כי המקומות נשמרו לילדים. המשדרים הממשלתיים הציגו את שולחנות ה עבודה החוצה ותנועת רכבות ומכוניות מוגברת הסדירה את נהירת ההמונים לעבר חופי הרחצה והיערות.

תלמידי הכתות הגבוהות של בתי הספר התיכוניים הרכיבו שרשרות ברחובות וה' עבירו מים מיד ליד מברוי החצרות להשיקאת עצי הרחוב (ביניהם: נטיעות רכות הורשות 12 דלי מים ליום).

עם עלות השמש והחום פתחו 750 המד' רקות בהטחת זרמי מימיהן כשואטוטים נה' גים ממקלחות חנם. אותה שעה מצאו מאות אלפים אזרחים נוספים מקלט במטרו המ' אורר. מכוניות מים דהרו ללא הרף, שטפו את האבק.

כאשר ראש העיר הודיע בשמונה בערב בגאווה כי מוסקבה ניצחה את החמסין מלאו הרחובות של עיר ארבעת המיליונים מאות אלפי אזרחים ששבו לבתיהם אחר ניצחונם על החמסין, בו נסתייעו 45 אלף טון קרח, 122 טון גלידה, כש'163 אלף מהם בילו ב' גנים הציבוריים, רבע מיליון נסע מחוץ ל' עיר, ו'600 אלף הסתחרו במטרו.

מאוכזבת

"1951"

פאריס. אורות מסנוורים, תיאטרות, הצגות קברטים הנפתחים בחצות. אין כמעט אחד שלא חלם על זה. אולם חלום זה אינו כריביצוץ — רביון, היתרו וציאה, נסיעות. כל פעם שמישהו חוזר מחוץ-לארץ מתקבלים סביבו ושואלים: "נג, איך היה, מה אתה מספר? איך היתה פאריס?"

החוזר מסוידו נאנח אנחה עמוקה ומספר על שמות-הקסם: שאנדאלוזה, פיגאל, מונטמרטר, מאזינוו עוקבים אחרי תיאוריה, מתנחמים: "אין דבר, גם אני אסע פעם לשם."

עד אשר ענה רעיון בראשו של אימפרסריו תליאכיו: אם קשה להעביר את הישראליים לפאריס, יש להביא את פאריס לישראל. הוא אסף להקה גדולה, המורכבת מכוכבים בודדים ומלהקות קטנות מכל ענפי האמנות. וכדי להשרות את האווירה הנכונה, נקראה הלהקה: "פאריס 1951".

חושים מפאריס

האחים וואלס מוסיפים קצת צבע ללהקה. הם נושאים אמריקאים שהח' ליטו כי פאריס מוצאת חן בעיניהם, רכשו להם שם בזמרי שירים עממיים כושיים ורקדני סטפס.

להקת הרקדן פילמון תוסיף לקצב הפריסאי את מנגינות ספרד הערבית וריקודיה המשולחבים. פילמון הוא רקדן כשרוני מאד אך לא על כשרונו בלבד סומכת הלהקה לכבוש לבבות — לצדו רוקן דות ספרדיות קלילות-תנועה והינניות, חמות-ימזג.

הצועניה

להימא'ה דהיקסטיליה אף היא ספרדית כפי שמעירות שערותיה השחורות ועיניה הכורקות. אולם לא זו בלבד שהיא יודעת לרקוד אלא גם כישופי הצוענים אינם נעלמים ממנה: היא יכולה לקרוא בקלפים ולהגיד עתידות — לפחות לדבריה.

צ'רלי ג'סי 2

מקסים הרמן ראפט מתמחה בעיקר להיות מישחו אחר. הוא התחיל בחיקוי המורה שלו בי בית הספר והמשיך על קרשי הכמות בחיקויי המדינאים ואני שי הציבור הידועים. אטיאט התרכז ככוכבו הוליבור, הירד עים ביותר שבין הבריות. משך כמה דקות חוזה הקהל בגבריו-תו המחפנטת של קדארק גיי כל, אחריו מופיעים אדוורד ריי כינסון הגנסטטר ושאר השחקי גים הידועים — כולם בעורו של מקסיה הרמן ראפט. אולם ראפט אינו מסתפק בחיקויים במתים בלבד. כאשר נערך נשף לכבוד צ'רלי ג'סי בן פאריס, התבלבל קהל האורחים דחלוטין — במקום צ'רלי אחד הסתובבו שניים. והצ'רלי האי מיתי ביותר היה, כמוכן, מקי סים ראפט.

